Astitit autem et [mortuus] nubes. et istans super tabernaculum: significavit dei presentiam. Moyses autem etiam confidens in media constitit multitudine. deumque permotum propter eorum preadebat [probabat] iniuriam: precepturosque fore supplicium. non quidem delicto dignum. sed quale parentes pro correctione inferunt filiorum [filius]. Cum intrasset in tabernaculum coram deo: pro futura eorum perditione deflebat. Commemorabatque ipsis que passi ab eo. et quantis beneficiis ingrati circa eum existerent: qui etiam nunc exploratorum timore decepti. sermones eorum potius quam promissiones dei iudicaverint veriores. Et ob hanc causam non equidem exterminaret eos. neque perderet genus eorum [modii]. quod omnibus hominibus haberet apud se potius honoratum. Verum terram chananeorum non eos esse potituros: neque eius promissa felicitate letaturos. Sed etiam sine domibus et civitatibus in deserto xl annos esse victuros. et hanc penam eos pro iniquitate soluturos. Filiis autem vestris dicebat deus terram daturum se quam promisit. illorumque participatores bonorum dominos illorum fore que vos propter vobis invidistis accipere. Cum hec itaque populo moyses dixisset dei voluntate: in tristitiam et erumpnam multitudo versa est. rogabatque moysen. ut eis propitium faceret deum: et a deserto liberatis preberet urbes. Ille autem dicebat deum non huiusmodi habere consilium. neque secundum levitatem humanam ductum esse ad indignationem eorum: sed habita deliberatione in eos sententiam protulisse. Non utique iudicandum est hec discredi [quia]. si moyses cum vir unus esset tanta milia hominum irascentium potuit mitigare. et ad mansuetudinis vota reducere. Deus enim assistens ei multitudinem populorum vincere sermonibus suis preparavit. Et ipse cum sepius inobedientes inutile sibimet fuisse inobedientiam cognovisset. utique in calamitatibus incidentes. Mirabilis itaque virtute et fortitudine fuit vir ille ad credendum sibi. de quibuscumque populo audiret. Et hoc non solum tempore quo vivit: sed etiam nunc. Nullus enim est hebreorum. qui non tamquam presente eo castigante si forte sit moribus incompositus. obediat sanctionibus eius: licet alios latere possit. Et alia quidem indicia ultra humanam virtutem eius existunt. Olim enim quidam transeuphraten habitantium quatuor mensium itinere venientes propter honorem nostri sacrificii. cum multis periculis et sumptibus sacrificantes non valuerunt immolare: interdicente hoc moyse quibusdam qui non sunt nostris legibus eruditi.

neque nobis ex patria traditione conviventes. Et alii quidem neque sacrificantes. alii vero semiplena sacrificia relinquentes. alii autem neque initium ingrediendi in templum facere valentes discesserunt. obedientes moysi preceptis potius quam sua voluntate facere proponentes: et cum prohibente se de talibus non metuerent. solam tamen conscientiam formidantes. Sic legislatio que videbatur dei: fecit illum virum meliorem sua natura putari. Preterea ante tempus modicum huius belli. claudio romanis imperante. ysmahele existente apud nos pontifice. cum fames talis nostram regionem obtinuisset. ut quatuor dragmis venderetur assarum: allata farina ad festivitatem azimorum in choros lxx. qui medimnum quidem singuli sunt unus et xxx. atticam autem xl. et unus. nullus sacerdotum presumpsit comedere. cum sic terram tanta inopia detineret. Et ipse cum metueret legem et iram quam etiam sunt iniquitates hominibus occultas insequi solet divinitas. Igitur non oportet admirari de his que tunc gesta sunt: quando etiam nunc littere a moyse derelicte tantam virtutem habent. ut etiam inimici nostri fateantur: quia is qui constituit rempublicam nostram per moysen. eiusque virtute. deus est. Sed de his quidem ut placuerit unusquisque consideret. Explicit liber tercius. Incipiunt capitula

Bellum hebreorum [prima libri quarti.] absque notitia moyseos contra chananeos gestum atque devictum. [ca. i.]
Seditio chore et plebis contra moysen et aaron de sacerdotio. [c. ii]
Que acciderunt hebreis in heremo annis viii et xxx. [c. iii]
Quemadmodum seon et og amorreorum reges vicerit moyses et ethneos. [ca. iiii]
Vita moyseos et quemadmodum ex hominibus est ablatus. [Capitulum v.]

Incipit liber quartus capitulum primum.

Hebreos itaque vita deserti molesta atque difficilis [difficultas] cogebat etiam prohibente deo ad chananeos accedere. Non enim acquiescebant moysi sermonibus obedire. sed etiam preter illius voluntatem superare se hostes existimantes. illum quidem accusabant suspicionem habentes eo quod eorum negociaretur inopiam: et ut semper eis videretur egere solatio. Prima vero contra chananeos aggressi sunt: dicentes deum non propter moysen eis auxiliari. sed totius gentis

sine ferir ~~fine~~ solacium propter maiores eorum sim[ul] que virtute. quarum semper prudentiam habuisse videbatur. Et quam qui primo libertate potiti sunt: et tunc laborare volentibus ferre solacia non tardaret. Dicebantque etiam solos posse se hostibus pugnare. licet vellet moyses deum ab eis alienare. Omnibus quoque hoc expedire. ut ipsi sui rectores essent. et non ab egiptiorum iniuria digressi. moysi eos tyrannidem denuo sustineret. et secundum eius voluntatem viverent. Nec decipientur qui divinitatis ei soli utilia per eius denomine predicet: tamquam non omnes essent de genere abrahe. sed unus esset is auctor omnium. cui deus omnia nosse futura preberet. quod viderentur sapere. si eius superbiam contempnentes. et deo credentes obtinerent terram. quam eis volentibus compromiserat: et non propter potentiam causam sub dei nomine respicerent prohibentem. Ergo cogitantes inopiam. atque desertum. propter quod ad hec potius urgebantur. ad chananeorum bella profecti sunt: deum ducem existimantes. et non a legislatore solatium sustinentes. donec sibi meliora fore decerneret. Cuius facto: hostes aggressi sunt. Illi siquidem eorum non obstupescentes invasionem. seu multitudinem: eos fortiter exceperunt. Et hebreorum multi quidem sunt interempti: reliqua vero militia cohortis eorum soluta est. fecitque turpiter in tabernaculum confugerunt. Et eo quod preter spem tanta calamitate occubuisset omnes deiecti sunt: et nichil utile de cetero sperabant: cogitantes quod hec per dei iracundiam pervenisset accedentibus ad bellum contra eius voluntatem. Moyses autem videns suos per hostes oppressos. et metuens ne victoria confidentes inimici. et appetentes maiora super eos accederent: iudicavit exercitum in desertum procul a chananeis educere. Cuique ~~ma~~ multitudo eius consensit. quod utique cognovit. quam absque preparationibus eius prudentie pugnare non posset: elevato exercitu abiit in heremum. faciens eos ibi quiescere: nec prius chananeos adire donec deo ad hoc optimum tempus acciperet. Igitur quod in magno contigit exercitu et precipue apud eos. quando in eruptionibus calupniatores. et inobedientes existunt: hoc etiam iudeis evenit. Nam dum essent sexcenta milia. et forte pro multitudine consiliis melioribus minime subiacerent. inopia potius et eruptionibus irascebantur. et adversum suos altercatos. et contra ducem. Sedicio namque tunc eos qualem neque apud grecos nec nec apud barbaros factam novimus apprehendit: per qua omnes deserendos a deo atque per hostes pericula susceptivos eripuit moyses. obliti malorum: licet paulominus ab eis fuissent oppressi. Pro cuius probitate nichil mali eos deus sustinere permisit. Licet legislatorem suum contumeliis affecisset. et mandata que per moysen ipse deus dederat despexisset. eripuit tamen eos. qui eis per sedicionem sua mala provenire potuerunt. ut ipse eorum periculo prospexisset. Sedicionem vero et quomodo postea moyses dissolvit narrabo: prius dicens causam propter quam talia commissa sunt.

Sedicio chore et plebis contra moysen pro sacerdocio. c. ii.

Chores hebreorum et genere nobilis et habundans divitiis. et lingua facundus et ad persuadendum plebi nimis ydoneus videns moysen in honore maximo constitutum. per invidiam graviter hoc ferebat. Nam cum esset ex ea tribu. erat eius patruelis et cognatus: et mordebatur quod iustius esset ut eam gloriam ipse potius obtineret. quia et ditior illo et genere apud levitas non videretur esse deterior. Clamabatque dicens crudelem moysen gloriam sibimet aucupatum. et hanc per calliditatem acquisivisse sub occasione quasi videretur deum. et contra leges aaron fratri sacerdocium dedisse. non communi placito plebis. sed suo iudicio: et super hec more tyrannico quibus vellet impendere honores. Deterius autem esse dicebat. et ultra violentiam que lesionem latentem videtur inferre: quia non solum nolentibus. sed neque intelligentibus insidias eius homines auferre contenderet. Certa autem sciunt in quantum homines non se posse violentia per ~~ttalem~~ pugnare: hanc quidem volentes quidem boni videri non inferunt. dolosa tamen arte machinantur. quatenus desideratum perveniat ad effectum. Hiis et similibus suadebat plebi. quia utile foret ut dum adhuc huiusmodi latere se crederet puniretur: nec sineret ad opinionem accedere cumulum. ne manifestus fieret inimicus. Adiciebatque dicens. Causam idoneam reddere potest moyses. ut aaron et filiis eius crederet sacerdocium. Si deus ex tribu levi dignum honorem alicui prebendum esse decrevit: ego hoc iustior sum accipere. genere quidem ipso consistens quo moyses: divitiis autem et forma potentior. Si vero maior tribus queritur. dignum est ut ruben tribus potius honoretur: et hunc accipiat dathan et abyron. et balas. Isti enim seniores erant in illa tribu: et potentes facultate permaxime. Hec itaque chores dicens. volebat quidem videri communi utilitati prodesse: opere vero agere

ut hunc honorem in se populi suffragatione
transferret. Et ille quidem hec maliuole ple
bi cum decore dicebat eloquij. Procedente vero
sermone paulatim ad multos. et crescentibus
auditoribus contra derogationem aaron diu
exercitus agitatus est. Erant enim concordantes
cum choreb ducenti et quinquaginta priores viri:
studentes quatinus fratrem moysi sacerdocio in
reprobaret. et per hoc eum exhonoraret. Tunc
itaque populus ut etiam moysen lapidarent
aggressus est: et sentencia sordidate et turbu
lentie conueniebat: et ante tabernaculum dei
clamabat omnes. Erat tyrannus. et populus
ab eius seruicio liberet: quod probus contra sic dei
violenta mandata precipit. Dicebant enim quod
si deus ipse sacerdotem futurum eligeret. dignissi
mum ad hunc honorem promouet producere:
et non eum multis inferiori daret. Et si decreuis
set hunc aaron dari. coram populo faceret. et non
in fratris hoc vel magis et potestate. Moyses autem
cum derogationem choreb iam ex multo presciret.
etiam irritatum populum non expauit: sed confi
dens rebus quas fideli deuocione tractabat.
et sciens fratrem dei voluntate sacerdocium. et
non suo munere meruisse: ad consilium venit.
Et multitudini quidem nichil omnino locutus est. ad
chore autem clamans. cum esset dexter etiam in a
lijs. et ad loquendum populis nimis ingeniosus.
Michi inquit o chore et tu. et vniusquisque horum
(ostendebat autem ducentos et l viros) honore
digni esse videmini. et totum exercitum honore
huiusmodi non priuo. licet non habeant que vobis
ex diuicijs et aliis maxime alie dignitates ex
istunt. Igitur sacerdocium aaron. non eo quod diui
cijs precellat. cum tu ambos nos pecuniarum
videaris magnitudine superare. Neque propter
genus. quia communem hoc fecit nobis deus eundem pro
genitorem dans nobis. Nec propter fraternum ad
morem. quod iustius alteri hec potuissem. honore
ego contulisse. Nam si non cogitarem de dei
legibus. honorem hunc michi prebuisse quam plus ~~precium~~
michi ego sum vicinus quam alter. et michi magis quam
alteri familiaris existo. Nam nec sapiens e
rat consilium memet periculum subdere et alio
exaltato felicitatis dona consequi. Sed ego a
malicia sum remotus. Deus autem se contemptum
non despexit: neque vos ignorare voluit.
quod hoc facientes ei prestatis: et ipse eligens
sacerdotem sibi futurum. a querela nos huiusmodi
liberabit. Non enim aaron mea gratia hoc.
et non iudicio domino sortitus est. vnum ponet
hoc deus in medio. quod ad disceptandum: ut
nunc qui dignus ad hoc inuenitur accedat.

dedit
Dedit enim deus non debiliorem si volentes acciperes
se iudicem: cum sit ipsius honore quem ille pre
bet non adire: et nimis irracionabile videtur
solo tempore securitate deo permittente contempnere. Sed
nunc iterum prebeam vult eum quem pro nobis deat et hos
tias immolare: et pro salute existere. Incongruum precari
namque est o chore. ut quilibet appetens honorem
deo hunc prebendi cui voluit auferat pota
te. Igitur a sedicione et ~~huiusmodi turba~~ quiescite. murmure
Mane vero omnes qui sacerdocium queritis thuribula
singuli portantes a vestris domibus cum thymi
amate et igne venite. Sed et tu chore cede
deo iudicium. et in hijs eius expecta sentenciam.
et non teipsum deo velis facere meliorem. Sed
potius adesto de hoc honore talis iudicandus.
Neque non et aaron arbitror interesse iudican
dum: cum et eiusdem sit generis. et in nullo possit
de rebus sacerdotij iuste culpari. Conuenien
tesque pariter coram omni populo incensum facite: et cui
cumque vestrum sacrificium suaue iudicauit deus.
hic vobis ordinabitur sacerdos: et ita derogacio
ne firma tempore ei honorem sacerdocij ego dona
uerim liberabor. Hec moyse dicente. et a tur
ba et ab eius suspicione multitudo cessauit.
et laudauerunt cuncti que dicta sunt. Erat enim
vir optimus: et loquens vtilia videbatur. Tunc
siquidem consilium est solutum. Altera vero die
cuncti congregati sunt in ecclesia: ut adessent
sacrificio. et electioni de sacerdocio con
certamini. Erat que populus conturbatus: cum esset
multitudo suspensa super futurorum: et alij de
lectarentur si moyses malignus ostenderetur:
sapientes vero si huiusmodi sedicione liberarentur.
Metuebant enim: ne procedente turba ordina
~~tum~~ eorum disciplina deperiret. Omne siquidem
vulgus cum naturaliter querelis congaudeat: de eis
qui in potestate sunt constituti. ad ea que forte pla
cuerit ~~sua moue~~ sentenciam tumultus efficiebat. summoperé
Moyses autem missis ad dathan et abyron
ministris: eos sicut mandatum constitutum venire iussit.
et sacerdocium expectare. Cum vero nec obedien
tes eos nuncij retulissent: nec vellent dicentes
moysi quod contra omnem populum malignitate
crescere furtiuis. Audiens hec ab eis moy
ses. sequens se maiores natu principes ibat
ad dathan et abyron: nec esse putabat
indignum ad superbos accedere. Illi vero nichil
contradicentes secuti sunt. Dathan autem et qui
cum eo erant cognoscentes moysen cum nobi
libus populi ad se venientem: accedentes cum vxori
bus et filijs ante tabernacula. respiciebant
quid moyses esset acturus. Erat que circa eos
famuli constituta: ut si vellet aliquis viole

lenam moyses facie videretur. Ille vero
nichil in medio — ad versus in primum. manus ad celos ten
dens. in medio multitudinis clamabat. ita ut a cunctis populis
audiretur. ait. Domine celi et terre et maris.
tu enim mihi meorum actuum fidelissimus testis
existis. quoniam omnia tua voluntate feci. tu su
ggerentibus prebuisti viam. miseratus omnibus faciens
necessitatibus hebreorum: esto mecum et in his verbis
auditor. Tibi namque nec quod agitatur nec
quod cogitatur absconsum est. Et ideo nunc com
munis veritate: ut horum contra me velis ingra
titudinem defensare. Antiquitatem s. mee
generationis ipse nosti existere: non auditu
cognoscens. sed visu his que facta sunt tu cum as
sistens. In his vero que de me licet vitare
apte facientes iniuste suspicantur: teste me te
precor (assistente struck) existente. Ego namque vitam sim
plicem habens. mea quidem virtute. tua vero
voluntate. hanc mihi raguele socero meo
relinquente. illorum bonorum adoptiones (deser struck)
deserens. me ipsum tradidi pro istorum erumnis.
Et primum quidem pro libertate eorum. nunc vero pro
salute labores maximos toleravi: omnique
periculo me pro eis pene publice. Nuncque quoniam vero
malignis in suspicione sum omnibus. quorum vita
meo labore subsistit. tu qui mihi lo
cutus es in monte syna. et tue vocis tunc
auditorem esse voluisti. et inspectorem pro
digiorum que in illo loco fecisti. et misisti
ad egiptum preparatum. et tua voluntate hominibus
innotescere. qui egiptiorum removisti felici
tatem. et a servitute hominibus prebuisti refrige
rium. itaque potestate pharaonis parvulam de
monstrasti. et in terra pelagus nescientibus
nobis itinera convertisti. et proximum inde
egiptiorum necibus conturbasti. qui nudis
armorum munimina contulisti. qui corrup
tos fontes nimiis hesitantibus potabi
les effecisti. potumque nobis ex lapidibus
prebuisti. qui a terminis avibus per maris
minis saciasti. qui etiam cibum celestem prebu
isti. primitus non inspectum. qui legum modum
dedisti. et ordinem nostre reipublice demon
strasti: verus domine omnium iudex. et testis
esto meus. quem suffragia ulla non redi
munt. Tu nosti quia nullum munus ego con
viciatam ab hebreis accepi nec condep
navi. propter divites paupertatem neque contra om
nium civitatis lesione iudicatus sum. quoniam nec in ex
ercitas meorum studiorum suspiciones incur
ri. tamen te non iubente. sed mea potius volun
tate sacerdotium dederim aaron. Ostende
presens nunc. quia omnia tua providentia gubernantur.

et non fortuito. sed tue voluntatis impositio
ne pervenit ad effectum. Et quoniam gentis sol
licitudine generis hebreorum: vindicta in da
than et abyron: qui te dei insensibilita
te condempnant. qui mea videantur arte appo
si. Fac itaque super eos apertum iudicium pre
mere. ita ut contra tuam gloriam sevientes non
eos communi morte facias transire de vita. neque hu
mana lege morientes de seculo penitus rece
dere: sed deglutiat eos simul et generationem eorum
et substantiam terra quam calcant. Hoc enim erit
tue virtutis ostensio atque doctrina cunctorum.
Sic enim castigabis eos. qui talia de te non
bene suspicantur. sic ego minister preceptorum
tuorum fidelis omnibus apparebo. Si autem (veste struck) ver
contra me derogasse noscuntur: illos quidem
innoxios ab omni lesione servato. necem vero
quam illis optavi factio meam. et penas ab
eo exige qui tuam voluit nocere plebem. ut de
cetero pax concordiaque succedat. Sana
multitudinem tuis preceptis obedientem: il
lesam custodiens eam. et a peccati participio huius ex
sortem. Tu si quidem nosti. quoniam iustum non est
pro eorum malicia supplicium sustinere con
cunctos israhelitas. Hec eo dicente simul et flente:
repente quidem terra commota est. et veluti viole
ncia venti turbatis fluctibus agitata. Po
pulus autem cunctus expavit: gravique et du
rissimo strepitu. per eorum tabernacula contacta
terra scissa est. et absorbuit dathan et aby
ron: et omnia que illis erant consilia in ea sunt
pressus absorbta. Quibus sic exterminatis
ut non occurreret quidem illud agnoscere: mox
apertio super eos terre reducta est. et ita redin
tegratam quod nec horum que predicta sunt factum
esse videretur inspicientibus. Et illi quidem ita
perierunt. probationem autem divine virtutis effec
tam. cognati quidem eorum dolebant non solum
calamitate que digna gemitu quidem vide
tur. sed etiam pro pravitate affectum. Sapientes autem
quos evidenter voluntas latebat illorum. eve
ntus iudicii certos fecit: et decernentes quod
veluti ... deperisset qui fuerant cum
dathan. de eis neque contristabantur. Igitur
moyses evocavit eos qui de sacerdotio
contendebant propter sacerdotum probationem: quatinus
fieret cuius sacrificium deus susciperet. illum con
stitui sacerdotem. Convenientibus autem ducentis
et l viris. qui et propter parentum virtutem honorabantur
a populo. et propter suam illos etiam transcenderat.
processerunt quos et aaron et chore: et ante ta
bernaculum deo sacrificavit in thuribulis que
ferebant. Ignis vero repente tantus refulsit

quantam nullus opifex vidit. nec de terra pro-
latus vel concussione fluctuum. aut violentia
spirituum. vel mutatione ad invicem pulsa sponte
aliquando visus est exsilire: sed qualis potuit dei
voluntate succendi. et clarus et flammeus ex quo
veniente super eos cecidit et illos et chore similiter extinc-
[De] tus fuit: ita ut etiam neque corpora eorum alicubi
viderentur. Solus autem liberatus est aaron. non
ex igne lesus: quia utique a deo videbatur esse
[Moyses] lectus. Ut autem hiis pereuntibus volens penam eorum
memorie reservare. eaque futuros agnoscere.
iussit eleazarum aaron filium thuribula
eorum circa altare eneum collocare: ut in memo-
ria essent futuris generationibus. que illi sint passi qui puta-
bant virtutem dei se posse deludere. Et aaron quidem
decetero non munere moysi pontificatum se habere
credebat: sed dei iudicio patefacto cum filiis fir-
me ipso honore fruebatur. Seditio tamen nec ita
cessavit: sed multo magis augebatur et crude-
lius accrescebat. Causaque tumultus valde de-
terior. et numquam hoc malum finiri putabatur.
sed longo tempore permanere. Homines namque credentes
iam non preter dei providentiam geri. et absque gra-
cia dei ~~nichil~~ hec circa moysen gesta mi-
nime iudicantes. culpabant moysen. eo quod
tanta ira dei non tam propter iniusticiam puni-
torum quam propter favorem provenit moysi. Illos
enim perisse dicebant non delinquentes. nisi quod
circa dei religionem studium habuissent: moysen
vero multum talium virorum et optimorum omnem po-
pulum delevisse: insuper et fratri sacerdocium
dedisse. quod auferri nequiret. nullum quia alium
ad hoc ulterius promovendum. cum potiores vide-
rent ita perisse. Sed hec etiam et a cognatis
extinctorum supplicatio multa fiebat ad populos:
ut gloria moysi minueretur. Hoc enim ad suam
cautelam accedere iudicabat. Moyses autem
diu populum in tumultum constitutum pacienter au-
diebat: et metuens ne quid iterum seditionis
emergeret. et magnum malum aliquod proveniret
in ecclesiam multitudinem congregavit. et susti-
nens audiebat: nec ad satisfactionem venie-
bat ne magis vulgus exacueret auditu.
Hoc autem solum principibus tribuum precepit: [de]
ut nomina tribuum suis virgis inscripta porta-
rent. illum enim sacerdocium habiturum in cuius virga [dicebat]
dei iudicium gloriam designasset. Portaverunt
quoque omnes alii virgas et aaron scribens in
virga sua tribum levi: easque moyses in dei
tabernaculo collocavit. Altera vero die pro-
tulit virgas. Erant enim cognite. cum eas
hii singuli viri signassent: et coram mul-
titudine deportasset. Et alias quidem virgas

in quo schemate moyses accepit. in eo per-
mansisse videbant. De aaron autem virga
germina et ramos ortos et fructum speciosum
amigdale ex eo ligno processisse ~~videbant~~
mirabantur. Tunc obstupescentes huius se-
moti visione. et licet aliquod fuisset odium circa
moysen et aaron hoc continuo relinquentes
mirari ceperunt in illis dei iudicium. Et de-
cetero placato domino faventes. sinebant aa-
ron habere pontificatum. Ille quidem tercio iam
cum ordinante deo: hunc honorem firmissime possi-
debat. Hebreorum itaque seditio licet multo
tempore viguerit: hoc tamen modo quievit. Igitur [De decimis dandis et morte marie]
moyses levitarum tribum servituti deo. a
pluribus et militia segregavit: Et propter ino-
piam aut questum nationum ad vitam pertine-
rent circa sacrificia negligentes. Iussitque
ut dum secundum voluntatem dei chananeam ob-
tinerent hebrei. levitis octo et quadragin-
ta civitates bonas et spaciosas distribu-
erent. Sed et terram circa muros duorum milium
cubitorum ad eos pertinere descripsit. Super hec autem
et populum ~~descripsit~~ constituit annuorum fructuum de-
cimas ipsis levitis sacerdotibusque prebere. Hec
autem sunt que accepit hec tribus a populo. Ne-
cessarium autem iudicavi ipsorum sacerdotum que
sint propria declarare. Quadraginta octo quidem
civitatum viii. eis levitis cedere precepit: et de-
cimarum quas a populo per annum accipiunt decimas
eis dividi. Insuper etiam primicias omnium
frugum de terra nascentium deo populum offerre
iustum esse sanxivit. Quadrupedium vero que sacri-
ficiis offeruntur. quod primitus nascitur si mascu-
linum sit immolandum prebere sacerdotibus ius-
sit: et ut ipsi cum domo tota epularentur
in civitate. Sacerdotum vero que comedi non possunt ab
eis secundum patrias leges dominos siclum et dimi-
dium eis prebere sanxivit: pro homine vero pro
primogenito v siclos. Dant autem apud eos primicias
etiam tonsionis ovium: et messium. unde pa-
nes facientes sollempniter ministrant. Si qui vero
eorum semetipsos voverint quos nazareos appel-
lant: comam nutriunt et vino non utuntur. Isti dum
capillos suos dicant propter sacrificia venien-
tes ad sacerdotes corban offerunt deo. quod
significat munus ~~sacerdotibus~~. mittunt quidem xxx
siclos. vir autem quinquaginta. De hiis vero qui
autem sunt egeni pecunias sacerdotibus licet ut
voluerint iudicare. Sed etiam hiis qui in domi-
bus immolant epulationis causa. non reli-
gionis necesse est offerre sacerdotibus pectus et bra-
chium dextrum pectoris. Et sacerdotibus quidem
moyses ex hiis que pro peccatis populus sacrificat

puber. sed in predicto libro significauimus hordei
in constituit. Panis vero que sacerdotibus offeruntur
participationem constituit et filios et filiorum muli-
eres absque hostiis que offeruntur pro peccatis. Il-
las enim in templo soli masculi sacerdotes ea
die consumunt. Que peruenerit hebreis in heremo
~~hebreore~~ annis xxx et octo. Ca. iii.

Cum hec moyses consti-
tuisset. surgens cum omni exercitu
ad fines ydumee venit.
Et legatos ad regem ydumeorum misit. pos-
cens viam sibi concedi quam se confidebat ac-
cipere. et illum cum nichil lederet sine dubitatione
prebere. Necessaria namque exercitui se mitti
iterdicebat: et aque precium eos iubebat ac-
cipere. Ille vero hiis que a moyse petebantur
non consentiens. neque viam cedens. sed castra
metatum occurrit. prohibituros eos si vio-
lentiam inferre presumerent. Moyses autem dum
deus fieri pugnam non iussisset. recedebat
per desertum faciens iter. Tunc itaque soror eius
maria finem vite accepit. cum quadragesi-
mum complesset annum. ex quo egyptum deliquit.
xanticii mensis initio secundum lunam: sepelie-
runtque eam publice nimis splendide supra
montem quendam qui vocatur syn. Et per xxx
dies a fletu populus hoc modo purgauit moyses.
Vitulam feminam aratro et cultura inexper-
tam. totamque rubeam. paululum ab exercitu pro-
cul eductam in loco mundissimo pontifex immo-
lauit: et eius sanguine septies digito asper-
sit tabernaculum dei. Deinde incensa iacet
tota vitula cum pelle atque visceribus lig-
num cedrinum in medium ignem inseruit. et
ysopum. et lanam coccineam. Colligensque
omnem puluerem vitule mundus vir. posu-
it in loco mundissimo. Vnusquisque qui morte pol-
luti erant paululum cineris in fontem mitten-
tes et ysopum baptizantes. et hoc cinere
spargentes tercia et vii die: erant in reliquo
mundi. Hoc etiam ad promissam sortem venturos
seruare precepit. Postquam vero post luctum
sororis in exercitu huiusmodi purgatio facta est. duxit
populum per desertum et per arabiam: veniensque ad
locum quem arabes metropolim suam putant.
prius quidem archim nominatum. que nunc pe-
tra vocatur. Hic itaque cum esset excelsus
mons. ascendens in eum aaron moyse sibi
manifestante. quod moriturus esset. vidente
exercitu cuncto. erat enim decliuis locus vbi
erat populus constitutus. Exutus pontificali sto-
la moritur cum populo eum videre. Ipso quidem
anno quo soror videbatur esse defuncta

tradens eam eleasaro filio ad quem propter etatem pontificatus aduenit

cum vixisset annis tribus et xx et centum. Defunctus
est autem secundum lunam initio mensis qui apud athenien-
ses quidem ecatonbeon. apud macedones autem
lochos: apud hebreos vero sebath. apud
romanos nuncupatur augustus. Cumque luctus
populi super eum xxx diebus fuisset expletus. post hec
cessauit. Quomodo moyses seon et og reges a-
morreorum pugnando deuicit moyses. Ca. iiii.

Sumens itaque moyses in exercitum
venit ad flumen arnon quod de monti-
bus arabie descendens. et per totum
desertum fluens in stagnum asfaltiden erumpit.
diuidens moabitidem et amorritidem. Hec
autem est terra fructifera. et hominum multitudine
bonis ibi nascentium valde copiosa. Ad
seon itaque regem eius regionis moyses misit
populo viam petens: ut federibus quibus vellet
ille crederet factis. in nullo lederent. nec tam-
nec sub eo constituti esse videbantur: sed etiam
venalia populo sub precio fore vendenda sicut
illorum prouideret vtilitas. et aque precium
vt vellet eos venundare deposcens. Seon
autem hec negans proprium armauit exercitum. vt
hebreos arnon fluuium transire prohiberet.
Tunc moyses videns hostiliter amorreum in-
sistere. non passus nec hebreis per terram pro-
uenire copia: permittunt ad eos accessit.
Et cum esset difficile vt preualeret cum seon rege co-
suluit deum. si eum pugnare permitteret. Cum-
que deus victoriam promisisset. fiducialiter ipse
ad certamen aduenit: et exercitum totum euo-
cauit. dicens eos bellandi nec desiderio potitu-
ros. quod nimium ea iubebat. Illi vero ut
desiderabant potestate percepta: sumentes arma
ad prelium repente profecti sunt. Amorrei itaque
consistentibus populis. cum iam non esset equalis ipse
quidem hebreos obstupuit: exercitus autem for-
tes se non opere sed timore ostendit. Primam quoque congres-
sionem non tolerantes resistere et sustinere hebre-
os in fugam versi sunt. hoc sibi potius pro sa-
lute quam pugnare iudicantes vtile. Confi-
debant enim in ciuitatibus valde munitis. In
quibus cum reclusi fuissent: nichil profuit eis. Hebrei
namque dum eos fugam declinare prospicerent insis-
tebant: et irrumpentes eorum aciem eos in sequu-
tione contriuerunt. Illi siquidem disrupti fugie-
bant ad ciuitates: hebrei vero persequentes ne-
quaquam fatigabantur. erant et ad labores
parati. et vt fundibularii exercitati. et in omnibus
iaculis propter facilitatem armorum ad persequen-
dum videbantur aptissimi: ita ut cum hos-
tes licet longinqui essent. fundibulis et iaculis
sternerent vt proximi. Multa ergo cedes

effectum tunc noscitur: quando eam fugientes vulni-
bus verabant. Laborabantque potius ut se-
tim quam propter fugam. Erat enim tempus estatis. Et [margin: fugam]
cum desiderio sitis plurimi ad fluvium concurrerent
fugientes: circumdantes eos hebrei perimebant.
Dicens illos iaculatos sagittatosque per-
merit. ita ut etiam rex eorum seon filius extin- [margin: seon]
gueretur. Hebrei vero mortuos spoliabant.
predamque sumebant. Multamque copiam habuerunt
ex illa terra: cum esset adhuc plena fructibus.
Tunc et exercitus sui pectore tam captis hostibus:
egrediebantur ad epulas. Nullum enim erat
eis impedimentum pugne: cum omnes preter paucos
deperisset. Amorreos sic de huiusmodi tempo-
re comprehendit: quia nec prudentia videbantur
astuti. nec operatione [illegible] boni. Quorum he-
brei terram late ceperunt. Est autem hic locus
inter tria flumina positus quasi natura insule te-
nens: quem lacus arnon quidem a meridiana
parte claudat. Iaboc autem septentrionis circuit
latus. quem in iordanem fluvium descendens illi
etiam nomen tradidit. Occidentalem vero partem
eius regionis: iordanis ripa concludit.
Cum ergo res ille ita consistent in sinhelis
instabat og galaadite et galaaditis re-
ducens exercitum copiosum: et festinans quidem
tempus solacium amicorum prebiturus. Sed cum vero eum
iam cognovisset extinctum. etiam tunc delibera-
vit congredi cum hebreis. putans se parem.
eorum quam virtute experimento cognoscere. Cum-
que fuisset spe sua deceptus: et ipse bello mor-
tuus. et omnis exercitus eius peremptus. Moyses
autem iaboch fluvium transiens. regnum og re-
gis pabulabat. civitates destruens. et omnes
habitatores occidens. Erat et dicionibus omnibus in illa
terra et virtutibus et opulentie multitudine pre-
cellebat. Og autem regis magnitudo et pul-
chritudo fuit vehemens. qualis est paucorum.
Erat enim manu vir fortis. ut operibus virtu-
tis magnitudo et pulchritudo videretur equalis [margin: corporis]
Fortitudinis vero eius et magnitudinis fecerunt experimentum
quod lectum eius tulerunt in civitate rabatha in- [margin: videamus]
in amonitidum factum quidem ex ferro. quattuor
vero cubitorum latitudinem habentem. longitu-
dinem vero duplicem. et uno cubito fortiorem.
Hoc itaque cadente non ad presens solummodo hebre-
is rerum fiducia concessa: sed etiam in futurum cum
eius bonorum moriens est effectus. Nam lx ur-
bes clare nimis munitas. illiusque sub-
ditas tenuerat: predamque copiosam. et seor-
sum singuli. et totius omnes adepti sunt. Moyses [margin: De balaam]
itaque castrametatus: deduxit exercitum ad
iordanem circa magna campestria contra

ierico civitatem opulentissimam. et palmas
atque balsamum ferentem copiosam. Reperiunt autem
promissione israelite: et desiderium habere bellandi.
Porro moyses cum paucis deo hostias paca- [margin: diebus]
ficas immolassent. plurimque epulati fecissent.
preterea quandam armatorum misit. quod etiam ma-
dianitarum exploraret. et eorum patriam ob-
sident. Causa vero bellandi adversus eos hu-
iusmodi fuit. Balach moabitarum rex dum
amicicias pristinas haberet atque societatem cum
madianitis. et israelitas videret tanto cre-
mento proficere: etiam de suis rebus nimis erat
in formidine constitutus. Demumque non credebat
terram aliam hebreos querere nisi suam: cum promi-
sisset utique deus chananeam illos fore pos-
sessuros. Velocius studuit animos de hac
re suis temptare sermonibus. Et pugnare quidem
ipse in felicitate constitutus contra illos qui ob-
stingent ex [illegible] non iudicavit. sed pro-
hibere magis eos ne potiores efficerent.
Deliberavitque legatos per eis ad madia-
nitas destinare. At illi dum esset quidam ab
eufrate propheta predarum illorum temporum. eius-
que nimis amicus. miserunt ad eum cum legatis
balach unos de suis fide dignissimos
rogantes ut veniret ille propheta quatinus pro per-
ditione israelitarum maledictiones faceret.
Veniente ergo legatos suscepit: et largitate
eis hospitalitatis exhibuit. Cumque cenas-
set voluntatem dei consuluit quid foret. et pro
quibus madianite rogaret. Cumque deus impedi-
mentum eorum voluntati fecisset ad legatos re-
diit: desiderium quidem suum et studium eis os-
tendens circa ea que ab eo requirerent: sed deum
restitisse sue voluntati dicens. qui eum ad tan-
tam gloriam propter veritatis eloquium perduxisset.
Exercitum quoque pro quo maledicendo eum venire
rogarent. esse deo nimis amabilem. Sua-
debatque similiter ut propter hanc causam inimi-
cicias suas ab israelitarum gente suspenderent.
Cumque dimisisset hec: legatos dimisit. Ma-
dianite vero balach vehementer insistente.
et precibus maximis offerente: miserunt iterum
ad balaam. Tunc ille studens aliquid vns
illis prestare: deum denuo consuluit. Et
volens eam re experimento probare iussit ne
legatis in aliquo contradiceret: sed cum eis iret.
Cum arbitratus deum hec ei non pro decep-
tione iussisse: cum legatis mox ibat.
Angelo autem sancto ei occurrente per viam in quo-
dam angustissimo loco. qui erat armatus gla-
dio bis acuto. asina in quo balaam sede- [margin: asina]
bat intelligens divinum eius spiritum declinavit

cu balaa ad una maceria: no senaes pla
gas qs ei balaa inferebat. cu parsus ad
a maceria — maceria vexaret. Qu vo insistet angls asi
na passa volutate dei voce loqtus enim
sit. accusas balaa. vel iniustu: qdu pri
oribz ministijs n qd de ea qreret habet.
tuc ei plagas iferret. no itelliges. qm
volutate dei phiberet ab hijs q festina
ret ipse. Cuq3 balaa asina hu̅ana te voce
loquete ptubaret pala eia angls appa
ruit. eu q3 icrepare de plagis asine ce
pit: tq no eet hec culpa iumeti. s qd cer
iter cotra dei volutate fieri phiberetur.
Metues at balaa: studuit remeare. Ds
ds eu cofortauit ut iret: papies ut qd
qd ei i mete ponet. hoc ille manifestaret.
Et ille qde cu hec dixiss ds veit ad ba
lach. Rege vo dicent eu valde suscipie
te: petebat ut ductus ad queda motu
osidaret quadmod hebreoru ostitutus eet
exercit. Balach at ipse p se deduxit pphe
ta cu regio ministio i monte: q sup eoru
caput videbat existe. Aberat ei ab he
breoru exercitu stadijs lx. Videsq3 eos ille
precepit ut vij aras rex ostituet: et totide
tauros et arietes adduci iuberet. Cuq3 rex
celerrie ministrass: ille hec imolauit holo
causta. Quo facto cepit e diuerso benedi
ce. d. Hic pple felix. cui dabit ds mltoru
possessioz bonoru: eritq3 ei9 auxiliator
i oibz. Et psule puidecia sua ei cocedet.
ita ut nllus hoim gens sit. qd no vtu
te ei9 et studia iudicet optia: et ab om
malicia segregata. Hec itaq3 et vos ha
bebitis. i melioribz filijs relinqtis. Deo
qppe vos solos hoies itendete: et vbicu
q3 fuerit s m oi tra sub sole posita. Felici
ores habete. Terra vo in qua uos ipse
misit obtinebitis. seruituri sp filijs ve
stris. quoq3 glia splebit oes tra sil' et mare:
et sic habudabitis i orbe traru. ut oi tre
habitatores ex vro gnere pbeatis. O admi
radu tecu q3 btm exercitu: q tantus ex uno
pre creatus es. Si nc quide vos adhuc
paucos chananeoru tra suscipiet: satu
ri orbe traru vrm fore habitaculu metiu.
Na multitudo vra ita et in insulas dilata
bit. et i oes tras: sic nec celi nus e astru.
Et cu tati fueritis: nec vbtate vob
negabit ds. i pace bona oia ministrado.
et victoria atq3 potencia i bello largiet.
et filios i inimicoru q cotra vos aliq psup
tione otenderit subiugabit. Ho ei vlt

reuter adusans ut victor: q filios suos
letari faciat aut vxores. Talia vob forti
tudo, puidecia dei pstabit: cui gtudia in
nuere vtutis e. et lacius augere q pua sut.
Talia siqde ille sua sanctitate pferebat:
cu no eet in seipso. s potius spu dei vi
ceret. Balach at otristato et pclama
te eo q pactu trascendet. q fuisset a suis
amicis magnis muneribz iuitatus. Et cu
venisset p maledictione hostiu laudaret eos.
et cuctoru hoim beatiores ondet: att ad
eu balaam. O balach de cuctis rebz cogi
tas. et putas i nob ee de talibz q ecp dice
seu tace: qn du nos sps dei precipit voces
et vba que ipe vult nt sacetibz nob emit
tit. Ego vo recordor qm tu et madianite
supplicantes me huc desiderabilit adduxi
stis: et pptea veni. Futurus ni votiui in
nllo tuu desideriu violare: s melior e
ds hoie q q ego tibi pstare credebar. Ni
mis ei insani st. q prescia hu̅anaru reru — psciam
apd seipsos ita suscipiut: qtenus no ea
q diuinitas dictat edicant: s qd magis illi9
violencia faciat volutati. Ego siquide
huic exercitui neq3 laudac posui. nec in
q bus bois gens eoru ds habituus sit a
perie: s ds ppiaius eis existes. i festinas
eis felice vita. gloria q3 pbe ppetua. hec
m vba pmissionu talium instituit. Nc
aut qm votu m est tibi pstare et madia
mitibz. quoru preces me repellere indecens
nunc: veni rursus alias alias erigamus.
et sacrificia pmaxia poribz celebremus:
si forte flecte potuero deu ut me pmit
tat hos homines maledictioibz obligare.
Cuq3 balaa fieri pmisisset. et sedo sanctifi
catis neq q diuinitas ut instituas maledicet
annuisset. cades pnus in tra pdicebat pas
siones regibz affuturas: et quiq3 ciui
tatibz eximijs erat euetura. quaru aliqs q
de neq3 habitari otigeret. Queccia sta
sut. Dii hec tpibz priscis p tera sue p
mare vsq3 ad meoria mea hoibz euenis
set. Et cu bria tale i iminu excepimt q
le ille poixit: qlibet comce pt: qm et i
futuro sic erit quadmod ille prefatus est.
Balach at indignatus. eo q maledicti
no erat ipse: remisit baala nullo
hore muneratu. Ille vo ia discedens.
et cu trasitu eufraten veniebat. i balach
pncipibusq3 madianitaru valedicens:
ait. O balach i madianite pnces. op
tet me et pt volutate dei vob prestare

consilium. Hebreorum quippe gens nulla pestis per-
tus apprehendit: nec bella nec aliqua necessitas:
nec sterilitas fructuum terrarum: nec alia quelibet
eos vesania corrumpit. Certum enim deo liberare
eos ab omni malo. nullamque permittere super eos venire
huiusmodi passionem: quatenus omnes deperire debeant.
Evenient autem eis pauca et ad modicum tempus.
ex quibus humiliari videbuntur: sed deinde intelliget
quod pro tuitione dei fuit illa vexatio. Vos autem quandam
victoriam ad breve tempus adversus eos lucrari de-
sideratis: quod impetrabitis. si hec que moneo
feceritis. Filiarum vestrarum speciosas propinque vir-
gines. quibus subdi et devicta castitas possit
inspicientium propter pulchritudinis honestatem. contra
eorum exercitum proxime destinate: et supplican-
tibus eorum iuvenibus ut earum amplexibus misceantur.
Precipite quatenus dum eos concupiscentia viderint obli-
gatos deserant. rogantibus quoque manere eas non prius
mittatis annuere. quam leges patrias relinquere iube-
ant. sive et honorem dei qui eas posuit eis:
et madianitarum atque moabitarum colere ritum co-
gant. Dicens enim illis indignabitur deus. Cum hec ille
dixisset: abscessit. Madianite vero dum misis-
sent filias suas sicut ille monuerat hebre-
orum iuvenes decepti sunt pulchritudine puellarum.
Et ad earum colloquia venientes rogabant quatenus
earum pulchritudine fruerentur: nec consuetudinis
proximitate recederent. At ille libenter hec ver-
ba audientes consenserunt eis. obligantes eos
amore suo. Cumque dum concupiscentia crevisset. eos
ille ceperunt deserere. Dumque illos angustia de
mulierum discessione crudeliter invasisset. uberri-
mis fletibus exorabant: ne eos ille desererent.
et futuras uxores et dominas omnium substantiarum
suarum manere poscebant. Hec autem cum iureiurando
de religione firmabant. deumque mediatorem
in promissione faciebant. flentes et undique semet-
ipsos minime dignos mulieribus ostendentes. Ille
vero dum eos servitute iam captos esse cognoscerent.
et omnimodo fidei consuetudine obligatos. eis
talia ceperunt edicere. Nobis quidem o fortissimi
iuvenes domus propria est. et bonorum magna
possessio. parentumque et domesticorum favor
atque dilectio: nichilque horum egentes venimus
ad vestrum colloquium. nec questum speciosi corporis
tenentes vestram nobilitatem adivimus: sed vos
bonos et iustos existimantes. honorare vos re-
munerationibus quibus indigeatis advenimus. Cum vero quoniam
diceretis tamen nos habere dilectionem. et nostro contris-
tari discessu. nec nos vestras preces abicimus. sed
tamen si fidem volumus favoris vestri propagare per
quam nos credere dignissimum iudicamus. ut vestrarum
consolatione diligentes uxores esse possimus.

Formidamus etenim: ne dum fuerit saciate no-
stre consuetudinis impleti. deinceps contumeliis
affectas ad parentes nos proprios remittatis. Ro-
gantibus autem illis. et ut vellent fidem daturos se
pollicentibus. et ob amorem in nullo contradicen-
tibus: dixerunt ille. Cum igitur hoc vobis placeat.
moribus autem et vita vestri omnibus aliena. ita
ut etiam alios prius habeatis et postea cum
nullo communia: necesse erit volentibus vobis habitare
nobiscum. etiam et deos colere nostros. Neque erit in-
dicium aliud nisi nos vestri favoris: nisi eosdem
deos quos nos adoretis. Nullusque culpa-
bit vos: si terre ad quam venistis eius colatis et
numina. Utique cum vester deus communis sit omnibus:
vester vero in nullo sit talis. Dicebantque eis: ut aut
que cuncti omnes ea facerent. aut quererent aliam ter-
ram. in qua possent legibus propriis vivere. Illi
autem earum amore devicti. optime eas dicere iu-
dicantes. et semetipsos tradentes voluptatibus
earum. patria iura transgressi sunt: deosque pluri-
mos iam putantes. et immolare eis lege pro-
vincie proponentes. cibis etiam externis congau-
debant. Et omnes ad libidinem mulierum contra le-
ges proprias insurgebant: ita ut iam per omnem
exercitum iuvenes agerent contra legem. et sedicio
tempore multo peior incideret: cum omnis sollempni-
tates iam proprie deperirent. Nam dum semel iuve-
nes mores attigisset exoticos: eos uberius
appetebant. Sed et si qui virorum preposito virtu-
tes primum nobiles erant: cum eis vitio subiace-
bant. Denique zamarias princeps tribus syme-
on dum haberet choram in madianitidem mulierem
ducis duxerat cuiusdam filiam. viri inter illos valde po-
tentis: uxore iubente autem sollempnitates mo-
saicas quas illa magis delectaret efficeret non im-
molando lege patria sed aliene gentis nup-
tias eligendo. Et dum hec ita gererentur: moy-
ses metuens ne quid peius accideret: congregans
populum in ecclesia. nullum quidem notatim culpa-
vit. nolens quosque desperatione deicere; quos dum la-
terent potuit penitere. Dicebat autem quoniam non
agerent digna se aut suis patribus optima: dum
libidinem deo preponerent. et ei placentia vio-
larent. Oportere tamen dum adhuc utiles bene esse
reverterent ad fortitudinem: arbitrantes non
ad vim inferendam leges esse positas. sed ad
concupiscentiam repellendam. Super hec autem ad
improbat non esse rationabile. ut qui casti essent
in heremo. nec constituti merebona tanta non
careret: et rerum quas adepti fuerant per indigentiam
tempore ubertatis amitterent. Et ille quidem hec
dicens. conabatur emendare iuvenculos. et
ad penitentiam eorum ~~eorum~~ que gesserant revocare.

Postquam surgens zambrias ait. Tu quidem
o moyses utere legibus quas ipse posuisti: ex
ipsa consuetudine eis firmitatem attribuens. Et
quoniam castigasti iam frequenter hebreos qui non
bene seducerentur: me in hiis qui tyrannice ipse ad-
hibes obnoxium. Non enim aliud hactenus sub
figmento legum et dei quam iugum nobis servitutis im-
ferre machinaris: et tibimet ~~ipsi~~ principa- *deferre*
tum. auferendo nobis desiderium et proprium vivendi
arbitrium. quod est liberorum et dominos non habentium.
Crudelior itaque circa hebreos tu solus eris e-
gipciorum: castigare nos volens. et secundum leges tibi
placitas singulorum voluntates astringens. Sed mul-
to iustius erit tu potius puniaris. qui ea que omni-
bus indubitanter bene se habere videntur: solus exter-
minare contendis: et contra omnium placita tuam
valere sententiam. Mulierem namque peregrinam sicut
Pro eo latine proponitur pro me ale- relatore dicitur ais duxisse me fateor. A me enim audies
meos actus: sicut a libero. Et sacrificavi diis
quibus sacrificandum non iudicatis. iustum existi-
mans per multos me debere acquirere veritatem.
velut et non sub tyranno vivere. et omnem spem sp exp-
mis conservationem pendere. Cum hec autem zambri-
as de hiis que et ipse et alii male gesse-
rant edixisset. populus eiusdem quiescebat formidine
futurorum: legislatorem intendens nolentem illius
superbiam ex adverso litigio provocare. Devita-
bat enim ne multi propter luxuriam. uxorum eius
imitatores facti. multitudinem perturbaret.
Et in hiis quidem dimisere conventum: sed cau-
sa mali postea augebatur. Sicque zambrias ex
tali causa motus non fuisset. Finees vir et
in aliis quidem rebus melior existens multorum iu-
venum. et dignitate patris transcendens coetane-
os universos. eleazari sacerdotis filius. et fratris
moysi nepos. dolens in hiis que gesserat
zambrias. et antequam per licenciam fortior effi-
ceretur iniuria: opere volens ulcionem inferre.
et iniquitatem ne cresceret amplius prohibere: dum
adhuc quod hec acceperat minime puniretur:
cum sit et corporis sic audacia confortatus est.
ut non prius decertare quiesceret quam victoriam in
eo facto properet. Tunc ad tabernaculum zama-
rie veniens: ipsum evaginato gladio et cho-
rami simul extinxit. Iuvenes autem omnes quibus
erat virtutis amor. et finees imitatores
se videbant: perimebant eos qui in culpa
zamarie similes existebant. Multi siquidem
de mixtis generacionibus horum virtute perempti sunt.
omnesque pestilencia perierunt: deo illis post hec
immittente languorem. Tamen et quicumque eorum cog-
nati fuerant. et cum prohibere debuerunt magis
ad iniuriam dei eos excitaverant: pariter sunt extincti.

Perempti sunt itaque ex eorum tribubus non minus xxiiii
milia ~~virorum~~ virorum. Hac itaque causa exagge-
ratus moyses. ad interitum madianitarum mi-
sit exercitum. De quorum prelio post paululum di-
cemus. narrantes primitus quod reliquimus. Ius-
tum est namque et legislatoris voluntatem nequaquam
laude in hoc fine transire. Balaam enim qui petitus fuerat
a madianitis. ut malediceret hebreis. et hoc
quidem complere divina providencia non valuit. sed
consilium dedit. quo hostes vincentes hebreorum
populum pene consumerent: moyses magnifice
honoravit in nimis. eius divinacionis verba
describens. cum posset huius gloriam propriam facere.
probans quando nullus qui mendacium arguerit testis exsta-
ret. Illi namque testimonium reddidit: et eum memo-
ria dignum fecit. Sed hec quidem sicut voluerit
quisque consideret. Moyses itaque post quibus rebus
predixi ad terram madianitarum misit exercitum.
ex unaquaque tribu xii milia viros eligens:
quorum ducem statuit finees. cuius fecimus pa-
lo ante ~~mencionem~~ memoriam. qui leges
custodivit hebreorum. et zamariam transgre-
dientem eas ipse peremit. Madianite vero vi-
dentes exercitum contra se venire. et quantus numquam
adversus eos accesserat. congregantes proinde
multitudinem expectabat hostes: et undique
muniti excipiebant eos. Venientibus autem
eis. congressione facta madianitarum cecidit
multitudo. que computari non posset numerumque
transcenderet. Sed et reges eorum quinque pariter sunt
perempti. Quorum nomina erant och. et surro.
arrecen robeth. et huir. quintus vero recen. De cuius
cognomine civitas in terra arabum constituta. hac-
tenus ab omnibus de nomine regis edificatoris arre-
chen vocatur. que apud grecos dicitur petra.
Hostibus itaque effugatis. hebrei eorum te-
nuere provinciam: multaque sumentes predam.
et possessores cum mulieribus perimentes so-
las virgines reliquerunt. Hoc enim moyses du-
ci finees iusserat. Qui reversus incolumem
reduxit exercitum. Et predam valde copiosam:
idest boves quinquaginta duo milia lxxii. asi-
nos autem lx milia. Auri vero et argenti va-
sa innumere multitudinis: quibus utebantur in
domo. Nam per longam felicitatem ornatu erant
valde locupletes. Deducte sunt autem et vir-
gines quasi xxx et duo milia. Moyses itaque
divisa in duas partes preda. alterius quidem quinqua-
gesimam partem eleazaro dedit. et sacerdotibus:
levitis autem alterius quinquagesimam. reliqua vero
populo universo distribuit. Vivebatque de ce-
tero valde feliciter. erat quoque eis per virtutem o-
mnium bonorum copia. nullaque tristicia eorum

voluptates impediebat. Moyses iam cum esset
senex, iosue successorem sibi constituit, ad
prophetias et ad militares principatus, sicubi
necessarium foret: iubente deo ut terre teneret im-
perium. Iosue autem omni doctrina legum diuinarumque
ministeriis moyse docente erat instructus. Inter
hec etenim due tribus gad et ruben et manas-
se dimidia, quadrupedum multitudine, et omnibus a-
liis valde diuites habentes commune consilium roga-
bant moysen, ut eis precipue amorream conce-
deret, quam pascuis optimam videbant. Ille vero
existimans eos timuisse chananeorum pug-
nam, et honestam occasionem quam pro pascuarum di-
ligentia finxisse, malignos eos appellabat,
et turpem occasionem timoris adinuenisse, ip-
sosque velle sine labore deliciari, dum omnes
adhuc in certaminibus consistent, et terram ideo
quam peterent obtinere vellent, ne de cetero cum
eis laborarent, quibus terram se traditurum deus pro-
miserat trans iordanem, et aduersas gentes inter-
empturum. Illi vero conspicientes iratum ducem, et
contra se iustissime prouocatum: respondentes satis-
faciebant, non pro timore inimicorum, neque propter
laboris defectum hoc petere: sed ut predam in op-
portunis constituentes locis, expediti ad cer-
tamina et ad bella venire possent. Dicebantque
se paratos: ut dum possiderent ciuitates ad custo-
diam filiorum et uxorum et facultatum suarum, ubi-
que cum exercitu properaret. Porro moysi cum iste
sermo placuisset, vocans eleazarum sacerdotem et
iesum et ad ultimum principes, concessit eis a-
morream: ita ut auxilia conferrent cognatis
suis donec omnia complerentur. Accipientes ita-
que ista conditione prouinciam et ciuitates fortissimas
possidentes filios et coniuges, et alia quecumque
poterant conuenientibus impedimentum facere,
in eis apte constituerunt. Edificauit autem et
moyses x ciuitates, que in numero xlviii fieret,
quarum tres distribuit, ut ad eas qui nolentes
fecerint homicidium confugerent. Et tempus fuge
constituit, hinc ibus scilicet potestate cognatis perempti
occidere homicidam, si eum extra terminos ciuitatis
ad quam fugerat inuenirent. Ceteris vero nulli alii
permissum est perimere. Hee siquidem ciuitates
fugacibus distribute sunt: bosor quidem in ara-
bie finibus, arimna autem in terra galaditorum,
gaulani autem in batanide regione. Aliasque
etiam chananeorum terra obtinentes tres alias
ciuitates inter urbes leuitarum moyses fabri-
candas ad habitaculum fugientium delegauit.
Moyses autem adeuntibus eum maioribus nati-
bus manasse et dicentibus virum insignem
tribuum fuisse defunctum nomine orophanim.

et filias quidem masculos non reliquisse. Si filias
et consulentibus si earum fuisset hereditas. aut si
quidem aliquis de tribu sua duxerint hereditates
ad eos venire. Si vero ex alia tribu ~~ducerent~~
alicui nubent, hereditatem in patria tribu
dimittent. tunc manere vnamquamque hereditatem
in propria tribu constituit. Vita moysi et
quomodo ab hominibus est ablatus. c. v.

Cum vero iam xl anni minus xxx dies
implerentur, moyses cunctam multitudinem con-
gregans ad iordanem ubi nunc ci-
uitas est abila, locusque palmarum: conuenien-
te vniuerso populo: ita locutus est. O viri commili-
tones, et sicut deo placuit calamitatis
longe participes, centum xx annis senectute
confectum: oportet me ab hac vita discedere. In
hiis ergo que gerenda sunt trans iordanem iam non
ero vester adiutor, neque propugnabo vobiscum,
a deo prohibitus: iustum tamen credidi, neque nunc
meam deponere pro vestra felicitate curam. sed
propriam iudicare vestre ubertatis adeptionem.
et memoriam meam in habundantia bonorum relinquere
vestrorum. Nunc igitur explanabo quemadmodum
vos felices eritis, vestris filiis bonorum vestrorum
relicturi possessionem: ab hac vita discedo.
Dignusque sum ut mihi fides habeatur et propter
pristinas virtutes, et eo quod anime ad vite huius
terminum venientes cum omni loquuntur integrita-
te. O filii israel, cunctis hominibus causa bone pos-
sessionis propicius deus. Hic enim solus dignis
hoc tribuere aut auferre in se delin-
quentibus potest. Qui vos exhibentes quales
vult vos ipse esse, filii et ego voluntatem eius faciens
apte vos moneo. Sic vero eritis beatissimi
et omnibus imitabiles aut felices: si ali-
quando ex illius mandatis cessaueritis. Posses-
sio namque bonorum quam nunc tenetis firma
manebit, et prouenientium rerum celerrima seren-
itate habebitis: si solummodo que vos deus sequi
vult hiis obediatis. Et neque legum aliarum
ordinem preponatis: neque pietatem quam nunc circa
deum geritis spernentes, ad modum aliorum conu-
tamini. Hec autem agentes: fortissimi auctores e-
ius bella fient, et inimicorum nulli succumbere.
Deo enim vobis auxiliatore presente contemptos vos deos
postponere volo esse: premia siquidem magna uirtutis
nobis sunt posita, quam omni vita possideatis. Virtus
enim primitus bonorum causa est premium deinceps
etiam aliarum rerum prestat augmentum. Ita ut dum
inter vos ea usi fueritis, magna vobis confe-
rat vita: et inter alienigenas gloriosos efficia-
at, et apud posteros eminentes ostendat.
Hec itaque potius cum pietas si legibus quas

dictante mihi deo constitui obediatis, easque custodiatis: et eorum sapientiam meditemini. Ego autem discedo gaudens in vestris bonis, commendans vos castitati legis et bone conversationis ornatui, virtutibusque ducum qui providentiam vestre utilitatis exhibebunt. Deus autem qui hactenus vester presul extitit, per cuius voluntatem et ego vobis utilis fui, non usque ad presens stare faciet providentiam suam: sed quanto tempore ipsi voluntatis eius habere pro ornamento in virtutis studiis permanetis, tanto presidium eius habebitis. Consilia namque vobis prebebunt optima, que sequentes felices eritis, eleazarus pontifex et iesus nave et seniores et principes tribuum. Quos audire vos convenit: scientes quoniam omnes qui bene sub principe consistunt, et principatum tenere et libertati preesse possunt. Nec indignemini quod vos agere duces vestri poposcerint: non decet enim ut benefacientibus iniuria fiat. In hoc fiduciam ponetis: quod de cetero declinantes meliores causas habebitis. Nec huiusmodi iracundiam aliquam firmatis, quali contra me usi sepius presumpsistis. Nostis enim quod frequenter ~~pocius~~ peius ira a vobis quam ab hostibus mortis pericula sustinui. Et hec non in superbia refero vobis dicens. Non enim in exitu vite dolentes contumeliam relinquere volens hec ad memoriam revoco, quando nec tempore quo hec patiebar iratus agnoscor: sed ut de futuro a talibus respectetis, et in nullo vestris presulibus iniuriam per dicacitates faciatis, quando vobis iordanem transeuntibus et chananeam obtinentibus affluentia advenerit. Nam si precepta fueritis contemptores effecti, et virtutem devotionemque perdideritis quam contra deum geritis: eum primitus habebitis inimicum: et terram quam armis obtinuistis, iterum cum magnis obprobriis amittetis: totumque dispersi per orbem vestro servitio omnem terram et mare complebitis. Fietque vobis cum hoc omnium experti fueritis inutilis iam penitentia: et memoria legum non servatarum. Unde si vultis hec apud vos permanere, cum hostibus prevalueritis, nullum relinquatis ex eis: sed omnes perire decernite, ne vincentibus illis eis illorum studia degustantes a conversatione patria [margin: prima] recedatis. Sed et aras et lucos et templa que cumque habuerint destruenda commoneo, et genus et memoriam eorum igne consumi. Sic etenim vobis bonorum vestrorum erit firma securitas. Ne vero per ignorantiam melioris rei natura vestra ad peiora declinet, et leges vobis dictante mihi deo composui, et ordinem bone conversationis institui. Quas servantes ornatum felicissimi eritis omnium rerum. Hec dicens de-

dit eis in libro leges et conversationis modum ibi conscriptum. Illi vero flebant et multum querebant, ducere memoriam periculorum eius habentes, et quanta pro salute eorum gessisset; desperantes causam de futuris quod nullus eis princeps similis foret, minusque iam deum sui providentiam credentes eo quod moyses pro eis eum exorasset. Tunc illi quem in deserto cum eo locuti fuerant penitentiam agentes ingemiscebant, ita ut omnis populus in lacrimas prorumperet, et plus quam sermone dici potest gemitum cum dolore proferret. Moyses autem consolabatur eos, et licet dignus multis esse lacrimis videretur: tamen amovebat eos a fletu, atque ut magis utentes consolatione poscebat. [margin: consolacione] Tunc autem convenientibus ita dimissus est. Volo autem conversationem primitus dictam moysi, eiusque virtutis dignitates exponere: ut per hec legentes agnoscant qualia initia habuere maiores: et sic ad aliarum rerum venire narrationem. Scripta sunt autem hec omnia sicut ille reliquit: nichil nobis adiacentibus ad ornatum, quod a moyse relictum non est. Hoc tantum placuit nobis modo novitatis inducere: ut singula genus nobis singula disponantur. Dispersa namque ab illo in scriptis relicta sunt, et quemadmodum deum in singulis quibusque consuluit. Propterea namque necessarium iudicavi prodere: ne quando nobis a contribulibus hac scriptura legentibus questio generetur. Hic autem est ordo legum in nostra conversatione competentium. Que autem nobis contra alterutros delinquentibus habeant de moribus et causis explanare referre distuli: quod adiuvante deo post nobis continuare propositum est. Item dum chananeorum terram possederitis, et ad usum bonorum [pervenerit] vacaveritis, et civitates iam edificare ceperitis: ea facientes que deo placita sunt firmissima pignora felicitatis habebitis. Sit una vobis civitas sacra in terra chananeorum in loco optimo et virtute preclaro, quam cumque deus sibi per prophetam elegerit. Et templum in ea sit unum, et altare unum ex lapidibus non manufactis, sed passim iacentibus: que dealbata erunt et ad decorem et ad videndum valde purissimum. Ascensus autem ad eum sit non per gradus. In alia vero civitate nec altare nec templum sit. Deus enim unus hebreorum: quia gens est una. Qui vero blasphemaverit deum lapidatus suspendatur per diem et sine honore turpiter sepeliatur. Conveniant autem in civitate in qua templum constituunt ter in anno a finibus terre quam hebrei tenuerint, quatinus deo et pro his que possident gratias referant: et de futuris preces effundant, et convenientes ad invicem et epulantes amici sint. Bonum est enim ut sese per alterutrum contribules non ignorent: sed sua studia sibi invicem

honorem eius ex hac societate provenient: ut et a
spe et loquela memoriam suam semper obtineant.
Si enim alteri rei permixti non fuerint: extranei sibi
met putabuntur. Sit autem et decima exceptio fru-
gum vobis: preter eam quam distributionis sacerdo-
tibus et levitis dari. Que vendant quidem pro-
priis casas et ad epulas ministrent et hostias
que in sancta urbe sunt celebrande. Iustum est
enim ex hiis que de terra nascuntur quam deus possiden-
dam vobis concessit: ut ad honorem eius qui hec tribuit
perfruantur. Ex mercede mulieris fornicarie non
sunt sacrificia celebranda. Nichil enim ex hiis
que de contumelia prodeunt: divinitas delectatur. Et
Nichil enim confusione corporum peius est. Similiter
autem si quis pro coitu canis aut venatici aut
custodis gregum mercedem acceperit: nichil quoniam
ex inde deo sacrificandum est. Nullus blasphe- [sacrificandus]
met eos: quos alie civitatis esse putant. [principes]
[furanda] Sacra peregrina non esse furanda: neque que de nomina- [voc]
tur alicui deo sumendum. Nullus vestrum texta
ex lana et lino tunicam vestiatur. Hec enim solum
modo sacerdotibus est concessa. Convenientem vero
multitudinem in urbe sancta ad immolandum post
septem annos instante festivitate que vocatur sceno-
phegia id est tabernaculorum defictio. Summus sacer-
dos stans in excelso tribunali unde possit
audiri leges omnibus legat. Et neque uxores neque
filii audire prohibeantur: sed neque servi. Bonum est
enim: ut cordibus inscripte leges et in memoria
conserventur quo numquam deleri possint. Sic enim
neque peccabunt: non valentes dicere eo quod eorum
talegum ignorare videantur. Leges enim mul-
tum habebunt contra peccantes audaciam: utique pre-
dicentes eis que sint passuri delinquentes. Et animi-
bus eorum inscribentes que precipiunt per audi-
tum: quatinus in intimis eorum consistat volun-
tas legum. In qua cum deficiunt: auctores ipsi
sue lesionis existunt. Discant etiam pueri le-
ges. que est doctrina optima: et causa felicitatis sem-
piterna. Bis autem per singulos dies mane et vespe-
re testificanda sunt dona dei: que liberatis de terra
egyptiaca concessit. Iusta est enim naturaliter actio
gratiarum. que refertur et pro compensatione rerum iam
factarum. et pro invitatione futurarum. Inscriben-
da vero etiam ianuis ea in quibus eis deus bene fe-
cerit: et brachiis singula queque declaranda.
que virtutem dei valeant designare. et favorem
eius circa eos ostendere: quatinus undique circa
eos illuceat dei favor. Principes autem sint
in unaquaque civitate viri septem: qui et virtute
et iustitie studio sint exempti. Unicuique
vero principatui duo viri ministri tribuantur
ex tribu levitarum. Hii omni autem honore qui in urbi-
bus iudicare constituti fuerint habeant: ita ut

illis presentibus neque blasphement neque aspere age-
re liceat aliquibus: sic utique respectibus pudore
dignorum hominum. quasi deum in illis conspiciendo vide-
ant. Iudices autem ~~prim~~ potestate habeant pronun-
ciandi quodcumque videtur eis: nisi forte pecuniam e-
os quilibet accepisse pro iudicii iniustitiate de-
monstret. aut aliam causam proferat. per quam eos
non bene iudicasse convincat. Non enim lucrum at-
tendentes aut dignitatem convenit iudicare: sed
iustitiam rebus omnibus preponentes. Nam hoc non a-
genus dei quibus contempne putatur: eumque infir-
miorem credere quam illos quibus contra iustitiam timore
potestatis sententiam propria proferre contendit. Dei enim
virtus iustitia est. Qui enim preterea qui aut [quos]
non iuste gratificant aliquos. aut in dignitate sunt [non iuste]
constituti: illos potius deo potiores facit.
Si vero iudices non intelligunt de rebus sibi
creditis iudicare. quod multa talia solent
hominibus provenire. integram causam in urbe sancta
remittant: et convenientes pontifex et prophete
et seniores quod eis videntur iusta pronuncient.
Unius testi non credatur sed tribus: aut ad ultimum
duobus. Quorum testimonium verum firmat vita
prior. Mulierum testimonium nequaquam recipien-
dum: propter levitatem et procacitatem generis earum.
Sed neque servi testimonium ferant propter igno-
bilitatem animi: quos aut propter lucrum aut propter
timorem verisimile potest credi non vera posse testa-
ri. Si quis autem false testatus est: convictus eam pa-
tiatur que passurus erat is contra quem testimo-
nium dixit. Si homicidio facto in aliqua ur-
be non inveniatur is qui fecit. nec in suspicione
sit aliquis quod per hoc odium perpetravit: que-
[homicida] ratur eidem cum multo studio: qui etiam de eo nun-
ciando proponantur edicta. Si vero nullus enun-
ciaverit principes civitatum vicinarum regio-
nis illius in qua cedes facta est. et seniores con-
venientes. metiantur a loco ubi iacet mor-
tuus regionem: et post que fuit vicinior civi-
tati. ipsius habitantes emientes vitulam. et deferen-
tes ad vallem: et ad locum inutilem aratro et
plantationibus. incidant cervicem bovis. et su-
mentes aquam lavent manus suas super caput
bovis sacerdotes simul et levite. et senio-
res civitatis illius. et exclament ab homicidio
mundas se manus habere: et neque gessisse. neque
factori consentire. Et invocent deum sibi propicium
fore: et numquam tam malam passionem in illa
terra contingere. Optima est autem huiusmodi dispo-
sitio: et consilium talis. Nec vobis alterius
reipublice sit affectio: sed hanc diligenter dominos
legis habentes. et secundum eas omnia facientes. Sa-
tis enim est: ut deus sit vester princeps. Si autem
fuerit vobis regis amor. sit eiusdem iste contri-

bulis: sit iustitie prudentia semper et virtutis al-
terius magnitudo. Sciat autem hiis legibus atque
deo placitam esse sapientiam. nichil congerat pre-
ter pontifices. sermonumque sententiam. Nec nup-
tias multas usurpet: nec habundantiam secte-
tur pecuniarum. nec ornatus equorum. Quibus
rebus sibi collatis ultra leges superbus erit.
Prohibeatur autem etiam si quis horum studium habuit
fieri ultra modum usque utilitatis potentior.
Terminos terre movere non liceat nec proprie neque
aliene. per quos vobis servabitur pax. sed habeant
firmum in eternum positum. sit divina firma: tamquam vocati
plures et seditionibus ex hoc oriuntur. dum
accedere ultra terminos avari voluerint. Nam
nec procul est ut transcendat leges. qui terminos
voluit commutare. Qui vero in terra plantaverit
sicut quintum annum folia fructumque attulerit.
neque deo ex hoc primitias offerat: nec ip-
se comedat. Non enim secundum tempus hoc illatum est.
dum natura preter tempus vim fecisse videatur.
Unde hoc neque deo. nec ipso domino competit ade-
dendum. Quarto vero anno vindemiam et omne
quod nascatur. tunc enim maturum est colligens ad
sacram deportet urbem. et cum decimis alte-
rius frugum expendat. cum amicis propriis epu-
lando. et cum pupillis et viduis. Quinto autem
anno sit domini: ut qui fuerit nata fructificent.
Qui terram vineis plantat: non seminet
eam. Satis est enim hoc habere enutrire germen:
et laboribus aratri esse privatam. Bobus ter-
ra aranda est. et nulla cum eis alia animali-
a sunt iungenda: sed proprium hoc genus sit ad man-
dum. Semina vero sit munda et impermixta. et non
duobus aut tribus generibus seminetur. Non enim
commixtione dissimilium natura letatur. Neque iu-
menta permisceant: quia neque cognata non sunt.
Metuebat enim tunc legislator. ne per hoc
ad hoc iniuria transiret sicut a minoribus et turpi-
bus primo sumens. Nichil enim huiusmodi decet esse lici-
tum: ex quo per similitudinem conversio quedam in
ceteris rebus legum possit accessum. Quapropter
de rebus vilibus leges negligentiam non ha-
buerunt. sancientes omnibus providentes. ne in aliquo vi-
derentur esse culpabiles. Metentes inquit et
manipulos colligentes non omnino
debent excutere messem: sed relinquere aliquos
manipulos. qui sint egentibus alimentum. Simili-
ter autem et de vineis racemos surculos paupe-
ribus relinquendos: et olivarum quedam fructum re-
servandum colligentibus. et esca propria non ha-
bentibus. Non enim tanta habundantia ex nimia
colligendi diligentia dominis utilis erit: quan-
ta gratia ex indigentium sanctitate perveniet. Quod

diversitas terra ad illationem fructuum pri-
ore efficiat: eorum qui non sue tantummodo utilita-
ti prospiciunt. sed etiam paliorum cibo cogitare
noscuntur. Sed nec boum ad arandum spicas te-
rit in area sunt liganda. Non enim iustum est.
ut qui simul laboraverit in fructu et circa nativi-
sanguinis sunt tatem eius laboraverit. percipere pace prohibeatur.
Neque poma matura iter agentes contingere
arcendi sunt. sed tamquam de propriis eos debet per-
mittere saciari. sive patriales sive sint peregrini.
Et cum gaudio prebendum est eis ad comeden-
dum. Portare vero nichil eis liceat. Neque vin-
demiantes ex hiis que ad torcularia portant
gustare prohibeant sibimet occurrentes. In-
iustum est enim bona que dei voluntate ad vive-
ndum data sunt. invidere desiderantibus ea conce-
dere: dum pomum sit in maturitate quod deo pla-
cuit. et mox abire festinet. Et licet aliqui
per verecundiam contingere non presumant. rogantes
eos cum sint quidem israelite tamquam socii et propter
cognationem participes domini. et ex alio loco venien-
tes. et ut munera suscipiant deprecandi
sunt. que deus eis videre concessit. Dampna siquidem
iudicanda non sunt: quecumque per benignitatem cum
sentientibus conferuntur. Quando deus ubertatem prestat bonorum
hominibus. non utantur soli. sed etiam aliis largi-
antur: volens hoc modo favorem sui circa
israeliticum populum et felicitatis eorum amministra-
tionem aliis apparere. cum eos sua habun-
dantia aliis participare preceperit. Qui vero
preter hec fecerit xl minus una plagam habena
publica accipere voluit: et liber penam hanc
turpissimam sustinere. quod dum lucro servit. fe-
cit iniuriam dignitati. Bene inquit vos erit
expertis erumpnarum egipciarum atque deserti.
si beatis curam eorum qui nunc in similibus consti-
tuti sunt. et adepti divicias ex misericordia et providen-
tia dei: easdem similiter egentibus dividatis.
Super decimas autem duas. quas annis singulis dixi p/
celebrandas. aliam quidem levitis. alteram vero
ad epulationes: terciam vero per annum tercium
expedit fieri. ad distributionem inopum. mulie-
rumque viduarum. et infancium pupillorum. Ter-
mina quoque queque prius nascuntur contigit ad tem-
plum proferat. et pro ista hec profecte que eis
prestitit possidere deum benedicentes. sacrificiaque
que leges eos offerre iubent celebrantes horum
primicias sacerdotibus templi distribuant.
Cum vero hec quilibet impleverit. et omnes decimas
una cum primiciis quas levitis et ad epulandum
dandi mos est obtulerit. discessurus domum.
stans e diverso templi. gratias quidem agat deo. qui
eos ab egiptiorum iniuria liberavit. terramque

eius magna fruitur. Mitteque accessit. Testimonium
nimirum perhibeat quod et decimas secundum leges
Moysi obtulit, exoretque deum sibi propitium
et placatum semper esse, et commune cum hebreis omnibus per-
manere, atque servet bona que dedit eis, et ad-
dat quecumque donare potest. Uxores autem ducant
nubiles iam tempore virgines liberas bonis paren-
tibus procreatas. Qui vero virginem ducturus non
est, ei non iungatur quam discedere suasit ab alio-
rum consensu priore mariti eius. Ancillas li-
beri non ducant uxores: nec si pro amore ad
hoc aliquo compellantur. Concupiscentiam namque
retinere decorum est: et congruum libere dignitati.
Sed neque fornicarie sequende sunt nuptie; pro
quibus corporis iniuriis nuptiales hostias
non suscipit summa divinitas. Sic itaque pru-
dentia filiorum erit libera et ad virtutis un-
dique preparata: si non fuerit de turpibus nup-
tiis neque de concupiscentia non legitime convenientium
procreati. Si quis velut virginem desponderit: de-
inde non eam talem inveniat: causam dicturus
ipse quidem accuset, utens approbatione domi-
nicis suis. Defendat autem puelle pater aut frater
vel quicumque post eos vicinior propinquitate esse mon-
stratur. Et dum iudicatum fuerit puellam non esse
culpabilem, cum accusatore permaneat, nul-
lam habente unquam ulterius potestatem dimittendi eam,
nisi magne cause processerint, et contra quas
nec modo possit. Is vero qui audacter et pe-
tulanter causam puelle vicerit et derogatio-
nis intulerit, multas deprimet xl in una
plagam, et l siclos patri dare cogatur. Si vero
convicta puella fuisse corrupta, siquidem
plebeia sit, eo quod caste virginitatem usque ad
legitimas nuptias non servavit lapi-
detur. Si vero de sacerdote sit nata, viva
concremetur. Si quis duas uxores ha-
buerit, et alia quidem in honore mag-
no fuerit et favore, aut propter pulchritu-
dinem et amorem, aut ob aliam causam, alia vero in
minore apud eum parte consistat: si ex dilecta
filius cum sit iunior ab illo qui ex alia pro-
creatus est, petat propter patris favorem que
dam matre habet privilegia senioris, quatinus
duplicem partem accipiat paterne substantie, sic in
legibus constitutum est non ei concedatur. Iniustum
namque est ut qui nativitate senior est, eo quod minus
mater eius apud patrem diligatur, debita fraudetur
parte. Cum puellam corrumpit ab alio
desponsatam, siquidem suadens ei et ad cor-
ruptionem sibi consentientem habuerit, cum
ea moriatur. Maligni enim sunt utrique: ille
quidem eo quod turpitudinem puellam voluntarie

suasit sustinere sua sponte et nuptiis melioribus ha-
bere mala preferre coegerit. Illa vero quod se ipsam
propter libidinem propriam aut propter lucrum ad con-
tumeliam persuadenti prebuerit. Si vero alicubi
eam solam inveniens nullo adiutore presente op-
presserit: solus ipse moriatur. Qui virginem corru-
perit nondum alicui desponsatam: ipse eam
ducat uxorem. Si vero patri puelle non placuerit
ut habeat eam, quinquaginta siclos pretium solvat pro
iniuria. Ab uxore copulata sibi volens quis
cumque disiungi propter qualescumque causas que multis
modis hominibus provenire noscuntur, excepto eo
quod numquam cum ea conveniat compromittat. Sic enim ha-
bebit potestatem alii copulari. Nam prius illa al-
teri iungi non potest. Si autem et illo moriente vo-
luit eam priori tempore: non ei liceat. Que
sine filiis fuerit a marito derelicta, fra-
ter illius eam accipiat: et nati filii mortui
nomine vocatus hereditatis nutriat successorem.
Hoc enim et publicis utilitatibus proderit
domibus minime destitutis, et cognatis possit
substantie conservari, et mulieribus relevatio
calamitatis afferri, que priorum maritorum proxi-
mis coniunguntur. Si vero noluit eam ducere
frater, veniens mulier illa apud seniores testimo-
nium huius rei perhibeat: quod volente ea domi
manere et filium ex eo habere non suscepit: in-
iuriam faciens fratris defuncti memorie. Requirenti-
bus autem senioribus pro qua causa nuptiis eius ab-
stineat, sive maiorem causam sive parvam dixerit,
ad hoc veniendum est ut solvens uxor fratris
caligulas illius viri et expuens in faciem eius
dicat hoc dignum esse ab ea pati iniuriam de-
functi memorie facientem. Et ille quidem a senio-
ribus abscedat: hoc obprobrium habens omni tempore vi-
te sue. Illa vero si voluit: alii cuilibet se
petenti nubat. Si quis autem captivam ceperit
virginem sive iam nuptam, volens ei copulari,
non prius liceat cubile eius communeque con-
tingere, antequam illa incidens caput suum, lu-
gubre scema papiens parentes defleat et
amicos quos in bello perdidit: quatinus de e-
orum tristitia saciata, sic demum se prebeat ad epu-
las invitatur et nuptias. Bonum est et ius-
tum accepturo de qua filium habiturus
est, ut eius satisfiat voluntati, et non tantum
modo libidinem sequens propriam, quod uxori future
cara possit esse contempnat. Triginta vero in
luctu diebus explens: sufficiunt enim ista
dies sapientibus ad lacrimas amatorum: tunc
procedat ad nuptias. Si vero cupiditate
plenus habere eam contempnat uxorem, ad servi-
tium eam deducere non habeat potestatem, sed ubicumque

voluit mitti ne discedat. hanc libertatem
habens. Quicumque vero iuvenum contempnunt pa
rentes suos. et eis honorem non prebent.
aut propter verecundiam. aut propter insipientiam
iniuriam facientes eis: primum quidem sermoni
bus moneant eos ipsi parentes. Sufficiunt
enim ad hec huiusmodi iudices. dicentes se non
propter delectationem fuisse coitu maritali
nali permixtos. nec pro augmento pecuniarum
dum essent facultates parcium corum utriusque:
sed ut ipsi filios haberent. qui eos in senectute
gubernarent. et quibus egerent pro eos haberent.
Verum dum cum gratia fiet: deo super preceptum est.
Adiciat etiam hec verba dicentes. Foventes
studio magno nutrivimus. nichilque rei
pepercimus quod ad salutem tuam tenderet et utili
tatem tibi optime erudicionis afferret.
Nunc autem quem decet veniam tribui iuve
num delictis. monemus te resipiscere in
quantumque per nostram exhortationem minor in
ueniretur. et admodum temperamenti convenire
faciens etiam deum ea contra parentes presumunt
minimis ingratiter ferre: quam et ipse tocius hu
mani generis pater est: et una cum illis exho
norari videtur. qui eadem appellatione hono
norantur. Indignum quod est a filiis hec
suis sustinere: iam et lex talium sit ultrix
irremeabilis. cuius te filii experimentum sumere
non optamus. Et si in verbis iuvenum con
tempturum audacia. ab obprobriis liberant.
que ignorancia pervenit. Sic enim et legisla
tor bonus inveniret. et parentes felices preces. cum
non videntes nec filium punitum nec filiam.
Qui vero parentum sermones atque doctrina propter
temperanciam suam pro nichilo esse viderunt. sine pa
ce federe inimicas sibi fecerint leges: cum frequen
tibus comminationibus parentes presumpcionibus ma
nserit. Is enim mox eiectus extra urbem septa
multitudine. lignoque suspensus. et permanens
tota die ad visionem cunctorum. nocte sepe
liatur. Sic etiam alii quicumque nostris primi
legibus decernuntur. Sepeliantur autem et hos
tes: et nullus mortuus expers iaceat se
pulture. solvens penam ultra iusticiam.
Nulli vero hebreorum ad usuras liceat fe
nerari: neque cibum neque potum. Non enim iustum
est a contribule reddere sustinere: sed solacium
utilitatis eius lucrum esse discernere. et gratiarum
actionem et recompensacionem a deo referendam pro
benignitate sufficere. Qui vero acceperint sua pe
cunias sui quoscumque fratres suos vel hui
dos in ... deum hec dilectione re
stituant. ... reponentes in propriis locis:

et iterum cum opus fuerit hec tollentes. Qui vero
circa reddicionem impudentes extiterint. non in
domibus eorum est introeundum. pignusque sume
dum: antequam ex hoc iam dicatur. Pignus enim a
foris sumendum est: et ei debitor ipse por
tare debet. nichil resistens ei qui cum auxilio legis
ad eum venit. Siquidem ydoneus sit. cui pig
nus ablatum est: teneat illud creditor. quo
adusque restituat quod debet. Si vero pauper
restituat antequam sol occubat: et maxime si
sit vestis in pignore constituta. ut eam habeat
ad soporem: quia naturaliter pauperum deus miseretur.
Mola vero et vasa ei congrua non sit accipien
da pro pignore: ne instrumentis necessariis
ad ciborum alimenta priventur: et pro egestate
pessime aliquid paciatur. In furto hominis:
pena sit mortis. Qui vero aurum et argen
tum abstulerit: condempnetur in duplum. Qui autem
tum rapuerit: dampno quadrupli condempnetur.
Pro preter bovem ~~pecus~~. pro hoc enim quintuplum solvat.
Qui vero ad solvenda multa fuerit inops: fit ser
uus eorum quibus fuerit condempnatus. Si quis fuit
contribuli venditus: sex annis serviat. septimo
autem liber discedat. Si vero filio ~~eius~~ ex an
cilla nato. apud emptorem propter affectum eius
ex familiaritatis dilectione servire voluit
instante anno iubileo. qui est quinquagesimus li
ber efficiatur. cum uxore sua et filiis. Si quis autem
aurum aut argentum per viam invenerit. quaerat eum qui
perdidit: preconesque mittens in quo eum invenit
loco restituat. et ex alieno dampno non bo
nam utilitatem esse decernat. Similiter autem et
de pecudibus quecumque in deserto errare conpe
rerit. non invento repetente domino. apud se reser
vet: testem habens deum in hiis. quod noluit alie
na lucrari. Nulli liceat pertransire. cum
iumentum alicuius tempestate fatigatum. in lu
tum viderit cecidisse. Sed allevet illud: et ipso
adiuvando labore. ei adiutor existat.
Vias autem ignorantibus demonstrandas: et non
risum acciatates decorum errore. alienis uti
litatibus liceat impedire. Nemo blasphemet
absentem. Percussus in lite quo ubi non est
ferrum repente moriatur: idem paciatur eo qui
percussit. quod fecit. Si vero portatus ad domum
propriam qui percussus est egrotet diebus multis dein
de moriatur. sit innocens qui percussit. Sana
to autem illo et multas expensas in egritudine faci
ente: restituat universa percussor. quecumque in
vulneris sanandi tempus expedit: et
quecumque medicus erogavit. Qui mulierem
pregnantem calce percusserit. si quidem abor
tum fecerit. multa pecuniaria a iudicibus condempnetur.

tamquam per corruptionem vetus augmentum ple-
bis faciens detrimentum. Vident autem et viro
mulieris ab eo perimi. Morietur autem ea ex eadem
plaga, et ipse moriatur: animam quoque pro anima
censente lege ponendam. Venenum non morti-
ferum, neque quod aliis sit utile lesiones ullas
constituta habeat. Si vero invenimatur hoc quisque pos-
sidere moriatur: hoc paciens quod erat tolle-
turus illi, cum quis venenum probatur esse confectu-
qui exterminavit similia patiatur. Puer qui
pravaverit alios: nisi forte pecunias accipere
voluerit qui exterminatus est. Leges etiam
illi dant licentiam quod passus est estimare pre-
tium passionis sue, concedentes esse si severi-
or esse noluit. Bove cornu petiente do-
minus interficiatur. Si vero aliquem interficiat per
omnes taurus ipse quidem lapidatus moriatur:
et neque ad cibum utilis habeatur. Si vero cul-
pabilis etiam approbatur dominus, prescius eius
nature nec cavens, et ipse moriatur. Tamquam ipse ei
qui a bove peremptus est auctor mortis extitit.
Si vero servum vel ancillam bos peremerit, ipse
quidem lapidetur: triginta vero siclos eius domino la-
pidati dominus dare dampnetur. Bos autem si ista bove
passus mortuus fuerit vendatur, et qui mortuus
est et qui percussit: et pretium amborum domini eorum
sibi distribuant. Et puteum sive lacum effo-
diens diligentiam habeat ut tabulam illic
faciat tegumentum: non ut aliqui haurire pro-
hibeantur, sed ut nullum sit ibi cadendi peri-
culum. Et si in huiusmodi profunditatem non clausam
cadens iumentum alicuius moriatur, eius pretium
domino proprio solvendum. Considerata est quoque
materia in puteis seu lacis que pro mu-
ro sit: quatinus non sinat aliquos illic demo-
litos extingui. Depositum vero si quis acce-
perit tamquam rem sacram et divinam ita custodiat.
nullusque fraudare studeat. Non vir neque
mulier, nec si immensam auri lucrum sit
quantitate: spernens quod nullus sit qui eum possit
arguere. Generaliter itaque convenit unumquemque sua
conscientia sciente bene agere et testimonio suo sibi
sufficientem omnium causam gerere, quam ab aliis pos-
sint laudis premia condonare: et maxime
respicientem ad deum quem nullus malignorum
latere potest. Si vero non agens dolose perdiderit
cui creditum est depositum, veniens ad septem
iudices iuret deum quod non ex consilio vel ma-
litia perdidit, neque aliquid rei perdite parte sit
usus: et inculpabilis tunc abscedat. Si
vero vel in aliqua parte usus fuit re sibi cre-
dita, ipse perdat omnia: et quicquid accepit
reddere condempnetur. Similiter de rebus depositis

sanctum est: ita et si quis mercede fraudet ope-
rantium corporibus suis habeat odibilis. Pauperi
non est fraudanda vim pauperis merces. Sunt
tibi omnibus quod pro terra aliisque possessionibus
hoc eius deus prebuit. Sed non differenda solutio
est, sed sub die prebenda: tamquam nolente deo frau-
dari quemque usu laboris sui. Filios pro in-
iustitia patrum non debere puniri: sed pro sua
potius virtute eis venia prebenda est, non lesio:
quod filii peiores fuere patrum. Neque odio ha-
bendi sunt ab iniquis nati: sed nec parentibus filiorum
sunt rependanda peccata: cum multa iuvenes ex
magistri doctrina sibi met arrogent per superbiam
nolentes que sunt utilia doceri et ~~~~ fugere. per
que una semen et masculi virtute et fructum
filiorum procreationis amittunt. Quem nobis homi-
nibus ad augmentum generis prebuit deus: quando
hoc velut in nece futurorum filiorum agitur. et pro
hoc eorum exterminatur ingenium. Nam sicut animi
illorum debilitantur: ita et que sunt corporis per-
mutantur. Similiter autem quidquid putatur esse
videntibus monstruosum non liceat fieri: non
de hominibus neque de ceteris animalibus. Hec sic-
que vobis legum vestre reipublice sit pacifica con-
stitutio: et deus propitius eius decorem inviolabi-
lem conservabit. Nullumque fiat tempus quo
aliquid aliquis innovet: et in contrarium mutet.
Cum vero necesse est humanum genus in inconsidera-
ta pericula aut voluntarias turbas in-
cidere, etiam de hiis brevia proloquimur: quatinus
prescientes que oportet sunt ad opus salutis sitis
preponere: et non tunc requirentes quod vos conve-
niat facere, nimis instructi temporibus sucumbatis.
Terram quam vobis sine laboribus prebuit deus,
et sine virtutis exercitatione concessit, prestitit quo-
que ut eam sine bello fruamini, non aliis in eam con-
tra vos bellantibus, neque intestina seditione con-
cussis, per quam contraria vestris patribus gerentes
que ab illis custodita sunt perdatis: sed victores
bonis legibus quas vobis deus prebuit persistatis.
Si vero casus belli aut nunc vobis aut vestris
filiis post forte pervenerit: extra terminum hoc
agatur. Bella vero legationes et precones
mittite ad voluntarios hostes. Ante ar-
ma namque bonum est apud eos uti sermoni-
bus declarantibus quoniam et militiam copiosam
habentes, et equos et arma, et ante hec
propitium deum et vobiscum pariter dimicantem: tamen
petitis ut nequaquam cum eis pugnare debe-
atis, et res eorum auferre non convenit. Et
si quidem consenserint: bonum est vobis servare
pacem. Si vero confidentes in se quod virtute prevale-
ant et vos vexare conantur exercitum super
eos inducite: principe quidem utentes deo.

omnipotente. Sub principe vero constitute unum
qui cunctos precellat. Multorum namque principatus
hiis qui agere quicquam celeriter compellunt impe-
dimentum est: et potius nomine nocere quam
iuvare. Exercitum autem ducant minus: et inter
omnes robore corporis et animi audacia prepositi.
Timidi vero discernendi sunt: ne dum circa con-
gressiones belli convertuntur ad fugam hostibus
vires magis adiciant. Eos autem qui nuper edi-
ficaverint domos quibus tempus annale non fu-
it ad fruendum. et qui plantaverint et nec-
dum participati sunt fructibus in patria dimitte-
[censemus] dos. Sed etiam eos qui sponsi sunt et nuper
uxores duxerunt. et desiderio earum parentes
vite et servantes semetipsos ut illis fruantur.
[tractare] arma tractare contempnant. Cum vero castra m-
etatis: providete ne quid mali geratis.
Obsidentes vero civitates. et lignis e-
gentes ad machinationis opus non incidi-
tis arbores fructiferas sed parate. scientes e-
as a deo pro utilitate hominum esse productas. Et
si vocem haberent. iurgium vobis inferrent: quare cum non
sint in eis causa bellorum. iniquo sectionis preiudicia
paciantur. Et si virtus eis foret etiam demigra-
ret. et ad aliam terram decederent. Vincentes
autem in pugna rebelles occidite: alios vero
ad tributa reddenda servate. absque gente
scilicet chananea. Hos enim cum omni domo cunc-
tos oportet exterminare. Custodite autem in bello
precipue: ut nec mulier utatur instrumento vi-
rili. nec vir tunica muliebri. Huiusmodi siqui-
dem moyses hebreorum rempublicam dereliquit.
Leges autem prius quadragesimo anno conscriptas
tradidit: de quibus sumus in alia descriptione dic-
turus. Reliquis vero diebus frequenter eis bene-
dictiones et preces dedit. et super eos qui
non legitime viverent. sed que in eis sunt diffini-
ta transcenderent: maledictiones imposuit.
Deinde exametrum eis carmen effecit. quod in li-
bro dereliquid in sacrario conservandum. eloquium
continens futurorum. secundum quod omnia facta sunt et fient.
nulla que veritate privatur. Hos itaque libros. simul
et archam in qua et x verba duabus tabulis
conscripta recondidit. et tabernaculum tradidit
sacerdotibus. Et populum adhortatus est. ut dum
obtineret terram et collocarentur in ea. ama-
lechitarum non obliviscerentur iniuriam: sed castra
metati super eos penam de eis sumerent.
eo quod eos in deserto afflixisset. Capta vero
terra chananeorum. decem eius multitudinem pe-
rimi iussit: et altare erigendum. quod ad
solis respicit ortum. non longe ab urbe
sicimorum inter duos montes. garizeo qui
dextra dextris posito: a leva autem eo qui
hebal nuncupatur. Divisoque exercitu per sex

[montibus]
tribus in duobus, et quatuor eis levitis et sacerdotibus.
primum quidem eos qui in monte garizeo essent ora-
re sanciunt. bona super eos accedere qui circa
religionem dei. legumque custodiam studium haberent.
ne offenderent in hiis que moyses imperavit.
et hiis faverent alias tribus. Rursusque hiis ora-
tibus sex alias in modo benedicentes: deinde trans-
gressoribus ponere maledicta. et invicem confirma-
tione sibi tribus adinvicem consonare. Conscrip-
sit autem benedictiones et maledictiones eorum. ut
nequaquam longo tempore hec doctrina deficeret: quas
etiam moriens in altaris latere utroque conscripsit.
stante populo et sacrificia et holocausta cele-
brante: quod nequaquam fecit ulterius. Hec ergo
constituit moyses: et hebreorum gens hec man-
data sequendo consistit. Altera vero die populum
cum mulieribus et infantibus in ecclesiam convocavit.
ita ut etiam famuli adessent. et eis iusiurandum
pro legum custodia celebraret: ut de deo perfecte
cogitantes. nec cognatis faventes. neque terrore
permoti. nec aliaqualibet causa fortiorem quam
legum custodiam arbitrantes. earum precepta transcen-
derent: sed sive quisquam eorum consanguineus tempta-
ret huius subversionis iura confundere. sive civi-
tas foret. in eos ulciscerentur. et singulariter et
communiter. Et cum eis prevaleret. etiam fundamen-
ta subverteret: ut neque pavimentum contempnen-
tium si esset possibile remaneret. Si vero neque
esset forte tormentum. hoc profecto ostenderent: quia
non sua voluntate fecissent. Et in hiis quidem
multitudo iurabat. Docuit autem eos quemad-
modum sacrificia precipue deo placerent: et
quomodo proficientes digni fierent. veteres concretia[?]
lapidum. de quibus primitus dedicavi. Prophetavit
quoque et ipsis presente moyse. Igitur moyses cuncta
que forent pro populi salute facienda in bellis simul
et in pace tractans. legibusque compositis. et
distributis pariter rei publice ornamen-
tis: ait. Iam ei divinitas indicavit. si trans-
grederentur eius religionem hebrei experirentur
adversa: ita ut eorum terra armis hostium reple-
retur. et urbes destruerentur. et templum con-
cremaretur: et viri vendita servitium forent
nullo eorum calamitatibus miserante: eosque
[penituros] cum talia sustinerent frustra eos ~~penitere~~ fu-
ros. Deus tamen inquit qui vos creavit. et civita-
[civibus] tes civitatibus vestris. templumque restituet. eritque
harum rerum calamitas non semel. sed sepius
affutura. Hiis dictis exhortatus est iesum
ad chananeos exercitum ducere. tamquam deo coope-
rante in hiis quecumque temptaret. Et omni multi-
tudini benedicens: quoniam ego inquit ad meos per-
go maiores. et vos hodie me ad illos ire

dederunt. gratias quidem ei adhuc viventes vobiscum prius refero propter prudentiam eius: quoniam non propter libertatem solummodo rerum gerens, sed etiam principibus optimis se exhibuit laboratum et omnem sollicitudinem adhibentem pro meliori vestra conversatione sua solatia non negavit: et in omnibus placidum nobis praebuit semetipsum. Magister ipse fuit, qui etiam bona cogitatione dedit. fine concessit: me vetans sub principe pie et ministro. in quo virum plenum voluntad imitare. Pro quibus omnibus benedicite virtuti dei cui cura erit et in futuro cogitare pro vobis. moriens optimum iudicavi et ipse vice hoc debitum deo restituens. et vobis ad memoriam delinquens. Et tamen vos semper hunc oportet et honorare: et leges relinquo omnium quas praestitit. placidusque permanens adhuc praebebit optima dona servare. Certe pessimus inimicus est homo nequissimus qui legislatori facit iniuriam: et leges ipsas frustra positas arbitratur. Deum vero non provocetis ad iniuriam neglectis legibus quas per me deliberavit vobis. Haec autem moyse ad finem vitae dicente. et cum benedictione singulis tribubus futura prophetante. populus cessit cunctus ad lacrimas ut etiam mulieres tundentes sua pectora demonstrarent in eius morte lugubrem passionem. Sed et parvuli flentes cum adhuc magis ad remedium tristitiae invalidi forent. declarabant. quoniam et ipsi virtute eius et magnitudine ultra infantiam ipsam sentiebant. Fiat utique invicem ac mortem erupit magna et tristitia. Alii namque facientes quali auctore privarentur. de futuro lugebant. alii vero maximus ob hoc inerat luctus. quoniam cum nondum beneficius viderentur degustare virtute tali principe fraudabantur. Immensitatem vero gemitus populi atque dolorum conicere potest unusquisque ex eo quod tunc ipsi legislatori provenisse demonstrat. Nam dum omni tempore suadeat non oportere quemquam pro futura dolere morte. tamen hoc voluntate et dei legis non ferente: in hiis tamen que gerebantur a populo victus est ut deflet. Post operationem quo erat abscendus: cuncti cum lacrimis sequebantur. Et moyses alios quidem manu silentium faciens paululum quietos manere praecepit. proximos autem suos consolabatur sermonibus ne sequentes lugubrem ei facerent finem. Illi vero etiam hoc praestandum iudicantes. ut propria voluntate discederet semetipsos in aliis locis retinuere flentes. et abeunte lacrimis currentibus intuentes. Quem solummodo seniores deduxerunt. et pontifex eleazarus. et princeps iesus. Cumque venisset ad montem qui vocatur abarim qui est excelsus. et e diverso positus iericho terrae optimae chananeorum et amplam intuentibus ad videndum praebens: seniores dimisit. Et dum salutaret eleazarum et iesum eisque loqueretur: nube subito super eum astante in quandam convallem sublatus est. Scriptum est autem in sacris libris eum fuisse mortuum propter metum: ne propter excellentiam virtutis quae erat circa eum. ad divinitatem abisse putaretur. Vixerat autem omne tempus annos xx et centum. ex quibus a parte tertia princeps fuit minus uno mense. Defunctus est autem ultimo mense anni. qui a macedonibus vocatur distrus. apud nos autem adar. mensis initium est. Sapientia cunctos homines qui fuerunt quocumque tempore superans. et optime hiis que intelligebat utens: ad dicendum vero et ad loquendum populo valde gratissimus. Et alia multa bona possidendo in nimis passiones: sic quod cunctis abstinens passionibus. ut neque per se in anima eius putaretur. Sed solummodo eorum nomina sciret et in aliis potius quam in se esse conspiceret. Et dux quidem inter paucos similis fuit: propheta vero qualis alter nullus: ita ut quicquid eum contigisset loqui deus putaret audire. Luxit autem hunc populus xxx diebus. Et hebreos numquam tristitiae magnitudo tanta detinuit: quanta fuit in transitu moysi. Diligebant etenim eum non solum qui fuerant experti: sed etiam qui eius legebant leges. Quaestionesque vehementissimas faciebant: et eius virtutem ita considerabant. Finis itaque moysi declaratus a nobis hoc modo sufficiat. Explicit liber quartus. Incipiunt capitula libri quinti.

Quomodo iesus dux hebreorum dum pugnasset contra chananeos et devicisset eos. alios quidem interfecit. terram vero per partium sortes est partitus. i

Quomodo moriente duce transcendentes israhelite patrias leges ad grandes erupinas deducti sunt. et seditione facta tribubus bella inter se fecerunt. c. ii

Quomodo post hanc afflictionem impie agentes deus in servitute dedit assiriorum. c. iii.

Quemadmodum eis libertas per cenez heli filium sit collata principante eo annis xl. iiii

Quia rursus populus in annis xviii servierit moabitis. et a quodam aoth nomine servitute privatus sit eo principatum lxxx annis detinente.

Quomodo chananeis eos in servitute redigentibus per annos xx liberati sunt per barach et debboram qui eorum principes fuerunt. v

[margin notes: conversatione; tutore; iericho; esse]